

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему «Облік, аудит та економічний аналіз поточних зобов'язань
підприємств»

Виконала: студентка групи ОО (ст)-21
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Базюк Людмила Петрівна

Керівник _____ Гнатюк Т.М.
(прізвище та ініціали)

Рецензент _____ Мацола М.М.
(прізвище та ініціали)

Івано-Франківськ – 2024р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність 071 "Облік і оподаткування"

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Баланюк І.Ф.

(прізвище, ініціали)

"29" листопада 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА

Базюк Людмили Петрівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Облік, аудит та економічний аналіз поточних зобов'язань підприємств»

керівник роботи к.е.н., заступник декана економічного факультету, доцент кафедри обліку і оподаткування Гнатюк Т.М.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Облікові аспекти та економічна сутність поточних зобов'язань в структурі підприємства.
2. Сучасні підходи до класифікації поточних зобов'язань підприємства та значення класифікації в процесі аудиту та економічного аналізу.
3. Нормативна регламентація організації і ведення обліку, аудиту та економічного аналізу поточних зобов'язань.
4. Організація та методика ведення оперативного обліку короткострокових зобов'язань так відображення в бухгалтерських записах.
5. Синтетичний та аналітичний облік кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.
6. Відображення інформації про поточні зобов'язання у фінансовій звітності підприємств.
7. Організаційні засади та методика аудиту поточних зобов'язань

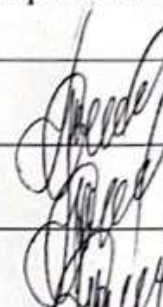
підприємств.

8. Економічний аналіз поточних зобов'язань підприємств.

9. Перспективні напрямки та підходи до удосконалення обліково-аналітичного забезпечення поточних зобов'язань.

Дата видачі завдання _____ 04.12.2023 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Затвердження плану та перевірка I розділу	17.02.2024 р.	
2.	Затвердження I розділу та перевірка II розділу дипломної роботи	18.03.2024 р.	
3.	Перевірка та затвердження готової дипломної роботи	19.04.2024 р.	

Студент _____

Базюк Л.П.

Керівник роботи _____

Гнатюк Т.М.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

Відгук

на кваліфікаційну роботу

студентки групи ОО(сн) 21

Базюк Людмили Петрівни

на тему

“Облік, аудит та економічний аналіз поточних зобов’язань підприємств”

Актуальність теми. Головною метою підприємства є здійснення ефективної господарської діяльності, що забезпечує високу продуктивність та результативність. Актуалізація питань пов’язаних з системою обліку, аудиту та економічного аналізу поточних зобов’язань підприємств у системі управління є важливою та підтверджує необхідність розгляду даної теми у дипломному дослідженні.

Автором встановлено, що належне ведення обліку та економічного аналізу поточних зобов’язань призводить до розширення можливостей суб’єкта господарювання та зниження його витрат, тому ефективне забезпечення обліку і аудиту кредиторської заборгованості призводить до збільшення прибутку у поточному та майбутніх періодах. Встановлено, що автоматизація системи внутрішнього аудиту зобов’язань призведе до зменшення помилок у веденні обліку кредиторської заборгованості, що в свою чергу сприятиме поліпшенню господарської діяльності, підвищенню ефективності та забезпечить фінансову стійкість та ліквідність підприємства.

Загальний висновок: кваліфікаційна робота на тему “Облік, аудит та економічний аналіз поточних зобов’язань підприємства” є завершеним, самостійно проведеним дослідженням, за змістом та оформленням відповідає вимогам методичних рекомендацій, а її автор заслуговує на присвоєння першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 “Облік і оподаткування”. До захисту робота рекомендується з позитивною оцінкою..

Науковий керівник

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

Гнатюк Т.М.

«24» травня 2024 р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

Рецензія
на кваліфікаційну роботу
студентки групи ОО(сн)-21
Базюк Людмили Петрівни

на тему

“Облік, аудит та економічний аналіз поточних зобов’язань підприємства”

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки швидкими темпами розвиваються відносини між суб’єктами підприємництва. Перевагу мають ті суб’єкти господарювання, які забезпечують дієвий внутрішній контроль, у тому числі ефективний аудит кредиторської заборгованості. Дана система дає переваги власникам та керівникам, оскільки виступає показником ефективності діяльності.

Це свідчить про необхідність поглибленого дослідження процесу обліку і проведення внутрішнього аудиту зобов’язань, результати якого можуть знайти своє практичне застосування.

Якість проведеного аналізу проблеми. В даній кваліфікаційній роботі розкрито суть поточних зобов’язань підприємства не тільки з погляду теоретико-методичних аспектів обліку, але й з економічної точки зору (доведено необхідність проведення постійного аудиту й ефективного управління ними).

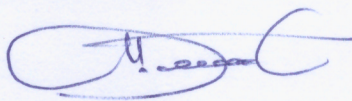
Практична цінність висновків і рекомендацій. Всебічне розкриття системи та шляхів вдосконалення методів внутрішнього аудиту кредиторської заборгованості, а також, використання їх у ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту», забезпечить ефективний внутрішній контроль у процесі подальшого використання. Впровадження запропонованих алгоритмів аудиту кредиторської заборгованості сприятимуть виявленню помилок та забезпечуватимуть достовірність показників на етапі формування звітності.

Загальний висновок: кваліфікаційна робота на тему “Облік, аудит та економічний аналіз поточних зобов’язань підприємства” є завершеним, самостійно проведеним дослідженням, за змістом та оформленням відповідає

вимогам методичних рекомендацій, а її автор заслуговує на присвоєння першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 “Облік і оподаткування”. До захисту робота рекомендується з позитивною оцінкою.

Рецензент

к.е.н., доктор філософії,
доцент кафедри підприємництва,
торгівлі та прикладної економіки

Мацола М.М

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВ	6
1.1. Облікові аспекти та економічна сутність поточних зобов'язань в структурі підприємства	6
1.2. Сучасні підходи до класифікації поточних зобов'язань підприємства та значення класифікації в процесі аудиту та економічного аналізу	15
1.3. Нормативна регламентація організації і ведення обліку, аудиту та економічного аналізу поточних зобов'язань	23
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВ	28
2.1. Організація та методика ведення оперативного обліку короткострокових зобов'язань так відображення в бухгалтерських записах.....	28
2.2. Синтетичний та аналітичний облік кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	32
2.3. Відображення інформації про поточні зобов'язання у фінансовій звітності підприємств	38
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА АУДИТ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	45
3.1. Організаційні засади та методика аудиту поточних зобов'язань підприємств	45
3.2. Економічний аналіз поточних зобов'язань підприємств	52
3.3. Перспективні напрямки та підходи до удосконалення обліково - аналітичного забезпечення поточних зобов'язань	59
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Займаючись підприємницькою діяльністю, усі підприємства використовують залучені кошти, в результаті чого виникають зобов'язання. Поточні зобов'язання є важливим джерелом фінансування для підприємств, оскільки вони дозволяють придбати активи, необхідні для їхньої господарської діяльності. Зобов'язання - це кошти, які залучають підприємства з зовнішніх джерел для фінансування своєї діяльності. Використання цих коштів дозволяє розширювати бізнес, що призводить до збільшення прибутку та накопичення власного капіталу з часом. Однак необхідно контролювати рівень поточних зобов'язань, оскільки їх надмірне збільшення може призвести до зменшення платоспроможності та фінансової стійкості суб'єкта господарювання. Таким чином, для ефективного контролю поточних зобов'язань, що виникають у ході господарської діяльності, необхідно розглянути наступні питання: причини виникнення заборгованості, терміни погашення заборгованості, точність відображення заборгованості в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, наявність системи контролю за зобов'язаннями та інші.

Виникнення обліку та аудит поточних зобов'язань досліджували і досліджують такі вчені і науковці, як: М. В. Батрак [39], Ф.Ф. Бутинець [31], Н.В. Гойло [1], І.О. Коблянська [33], М.Р. Лучко [5], І. В. Орлов [2], І.Б. Садовська [6], А.Т. Сафарова [12] та багато інших. Наразі існує невизначеність у питаннях визнання поточних зобов'язань та здійснення оцінки певних видів зобов'язань. У визначенні поточних зобов'язань відрізняються правові та облікові норми, а також необхідне більш детальне висвітлення методів аудиту заборгованості.

Об'єкт і предмет дослідження. Предметом дослідження є організація, методика ведення обліку та аудит поточних зобов'язань на ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту».

Об'єктом дослідження є розрахункові операції між суб'єктами господарювання, які призводять до виникнення поточних зобов'язань.

Мета і завдання дослідження. Мета даної роботи полягає в тому, щоб дослідити та встановити положення щодо організації та методики ведення обліку, аудиту та економічного аналізу поточних зобов'язань. Також розробити рекомендації, які будуть актуальними для вдосконалення обліку та аудиту зобов'язань.

Завданнями дипломної роботи є:

- проведення дослідження облікових аспектів та економічної сутності поточних зобов'язань в структурі суб'єкта господарювання;
- визначити сучасні підходи до класифікації поточних зобов'язань підприємства та значення класифікації в процесі аудиту та економічного аналізу;
- описати нормативну регламентацію організації і ведення обліку, аудиту та економічного аналізу поточних зобов'язань;
- дослідити організацію та методику ведення оперативного обліку короткострокових зобов'язань та відображення в бухгалтерських записах;
- удосконалити системи синтетичного та аналітичного обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги;
- визначити систему відображення інформації про поточні зобов'язання у фінансовій звітності;
- встановити організаційні засади та описати методику аудиту поточних зобов'язань підприємства;
- провести економічний аналіз поточних зобов'язань суб'єкта господарювання;
- запропонувати перспективні напрямки та підходи до удосконалення обліково-аналітичного забезпечення поточних зобов'язань.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань та досягнення мети було використано економічні та загальнонаукові методи дослідження, а саме: аналізу - для детального вивчення окремих аспектів поточних зобов'язань розкладання предмета дослідження на його складові, синтезу - для об'єднання окремих характеристик предмета дослідження в єдину цілісну картину, виявляючи загальні ознаки поточних зобов'язань, а також методи індукції,

дедукції, теоретичного узагальнення, історичного аналізу, порівняльного аналізу, моделювання та інші.

Інформаційною основою дослідження стали міжнародні та національні нормативно-правові акти, наукові праці українських та зарубіжних дослідників, практичні дані досліджуваного підприємства, інтернет-ресурси.

Практичне значення одержаних результатів. Практична значимість бакалаврської роботи полягає у застосуванні результатів дослідження обліку поточних зобов'язань на ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту».

Наукова новизна роботи полягає в розробці пропозицій щодо покращення організації та методів ведення обліку та аудиту поточних зобов'язань. Ці пропозиції враховують вимоги М(С)БО і ПСБО, а також містять рекомендації щодо їх вдосконалення.

Апробація результатів. Основні практичні результати дослідження оприлюднені у збірнику «Еврика – XXV» Збірник студентських наукових праць. Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2024. 336 с. за підсумками звітної наукової конференції з доповіддю за темою «Поточні зобов'язання підприємства: теорія та методика облікової реєстрації».

Структура роботи. За структурою дана дипломна робота складається з таких складових: вступ, три розділи, висновок, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг роботи викладено на 76 сторінках. Дослідження містить 10 рисунків, 7 таблиць, 3 додатки, список використаних джерел - 44 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Облікові аспекти та економічна сутність поточних зобов'язань в структурі підприємства

Велика кількість зобов'язань у суб'єкта господарювання виникає в процесі провадження господарської діяльності. Для суб'єкта господарювання мати зобов'язання є нормальним станом, оскільки вони утворюються під час економічних відносин з іншими юридичними та фізичними особами (постачальниками, податковими органами, персоналом тощо). Значна кількість активів утворюється за допомогою зобов'язань, тому відповідно вони є ключовими у пасивах суб'єкта господарювання. Вагомий вплив мають показники рентабельності, фінансової стійкості та ліквідності. Для того, щоб ці показники були високі, керівництво та адміністративний персонал повинні володіти достовірною інформацією про розміри поточних зобов'язань. Користувачі фінансової звітності повинні бути впевнені в тому, що всі зобов'язання достовірні, відображені своєчасно і включені до фінансової звітності відповідно до принципів бухгалтерського обліку.

Поточними зобов'язаннями є грошові активи, які суб'єкт господарювання використовує на власний розсуд та які підлягають поверненню позичальникам, тобто юридичним або фізичним особам.

Термін «зобов'язання» в різні часи змінював свою суть та вдосконалювався. Поняття «зобов'язання» науковці трактують по-різному.

Н.В. Гойло [1] і І. В. Орлов [2] вважають, що розглядати зобов'язання виключно, як договори між двома сторонами є обмеженим підходом. На їхню думку, зобов'язання слід розглядати, як офіційно задокументовані відносини між суб'єктами, які відображають заборгованість компанії. Ця заборгованість виникає внаслідок минулих подій і, як очікується, її погашення в майбутньому

приведе до зменшення економічних вигод компанії, представлених її ресурсами.

Велш Глен А., Шорт Даніел Г. визначають зобов'язання як борги або інші фінансові зобов'язання підприємства, які можуть призвести до майбутніх пожертвувань економічними вигодами [3]. Ф.Ф. Бутинець, О.В.Олійник, М.М.Шигун, С.М. Шулепова зобов'язання визначають як борги, що виникають внаслідок покупки товарів та послуг в кредит, або отримані кредити для фінансування діяльності компанії [4]. М.Р.Лучко, І.Д.Бенько трактують зобов'язання, як юридично регламентовані обов'язки сплачувати гроші та надавати товари, роботи і послуги, які виникли внаслідок минулих подій [5].

На рис. 1.1 наведено різні підходи до трактування поняття «зобов'язання» та згруповані автори відповідно до схожості їхніх визначень.

№ з/п	Науковці	Тлумачення поняття “зобов'язання”
1	2	3
1.	С.М. Бутинець, С.Ф. Голов, Е.Д. Чацкін, О.В. Олійник	Вважають зобов'язання боргом (заборгованістю)
2.	С.М. Бичкова, М.Л. Пятов	Визнають як обов'язок однієї особи здійснити певну дію на користь інших осіб
3.	О.М. Азриліян, Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовський, Б. Райан	Розглядають зобов'язання юридично оформленими (договір, угода тощо) відносинами щодо здійснення певних дій на користь інших осіб
4.	І.А.Бланк	Розглядає як сукупність фінансових вимог до підприємства
5.	Б. Нідлз, Х. Андерсон, Д. Колдуелл	Визначають зобов'язання, як юридичну основу для наступних платежів за послуги та товари

Рис 1.1. Тракткування поняття «зобов'язання» в академічних джерелах [6]

Підкреслюючи об'єктивність суджень вище згаданих авторів вважаємо, що зобов'язанням є заборгованість, яка має грошовий еквівалент та погашення якої призведе до зменшення економічних ресурсів суб'єкта господарювання.

Зобов'язання також можна розглядати як борг, що виникає внаслідок минулих подій та призводить до зменшення активів суб'єкта господарювання. Вони виникають, коли суб'єкт господарювання отримує активи або укладає угоду на придбання активів.

Заборгованість, така як кредиторська, або ж дебіторська - це явище, існування якого у суб'єкта господарювання свідчить про те, що суб'єкт господарювання активно здійснює свою господарську діяльність, має можливість сплачувати податки до бюджетів та те, що у нього наявні дебітори і кредитори. Однак, немає жодних гарантій, що здійснивши попередню оплату, суб'єкт господарювання вчасно отримає товар або надану послугу. Також відвантаживши товар чи виконавши послугу, немає гарантій про своєчасне закриття розрахунків. Завжди можуть виникати різноманітні обставини, які унеможливають своєчасні розрахунки з продавцями та покупцями.

Одним з головних напрямків управління кредиторською заборгованістю є аналіз джерел погашення фінансових зобов'язань, який полягає у порівнянні величини погашених зобов'язань з обсягом доходу від реалізації товарів, робіт і послуг, отриманого суб'єктом господарювання. Для покращення рівня управління, необхідно класифікувати кредиторську заборгованість за її розміром, термінами погашення та кредиторами.

Наступним напрямком управління кредиторською заборгованістю є аналіз стану розрахунків з кредиторами, а також оцінка забезпечень їх погашення. Для цього необхідно визначити склад і структуру платіжних засобів, які можуть бути джерелами швидкого погашення цієї кредиторської заборгованості. Це можуть бути грошові активи або надійна дебіторська заборгованість.

Розрахунки є невід'ємною частиною діяльності суб'єктів господарювання. Залишки дебіторської та кредиторської заборгованості часто залишаються непогашеними, що є нормальним явищем, але значне перевищення однієї суми над іншою може вплинути на величину оборотних коштів підприємства.

Розрахунки за господарські операції за економічним змістом класифікуються на:

- розрахунки за товарними операціями (реалізація продукції, надання послуг або виконання робіт);

- розрахунки за нетоварними операціями (різні фінансові операції).

В бухгалтерському обліку право власності на активи характеризується двома основними категоріями:

- внески власників (власний капітал);
- залучені кошти (зобов'язання перед іншими фізичними чи юридичними особами, тобто чужий капітал).

У процесі здійснення господарської діяльності підприємство використовує залучений капітал. Поточні зобов'язання є одним з компонентів залученого капіталу, який поряд із власним капіталом є джерелом формування активів суб'єкта господарювання.

З погляду потреб управління пасиви (капітал) поділяються на:

1. Капітал засновників
2. Капітал учасників (юридичних і фізичних осіб), які або внесли своє майно в тимчасове користування з поверненням у встановлені терміни, або набули права власності на майно суб'єкта господарювання.

Використання залученого капіталу сприяє зростанню виробництва, розширенню його функцій та збільшенню прибутку суб'єкта господарювання.

Залучений капітал включає в себе: банківські кредити, отримані аванси, а також кошти призначені для виплати боргових зобов'язань перед різними контрагентами. Залучений капітал поділяється на : короткостроковий (термін повернення - до одного року) та довгостроковий (термін повернення - більше року)

Одним із основних видів залучених активів є банківський кредит. Сума кредиту визначена у договорі, надається банком для тимчасового користування на договірній основі, з умовами повернення та сплати відсотків.

Ще одним поширеним залученим активом є позичені кошти у контрагентів. Позичена грошова сума може надаватися у формі товарного кредиту або авансів для виконання домовленостей.

Різновидом залучених активів також є емісія - випуск цінних паперів.

Згідно з НП(С)БО 11 «Зобов'язання», зобов'язання - це суми, які підлягають оцінці та погашення яких, як очікується, призведе до зменшення економічних вигод [9]. Якщо зобов'язання, визнане у попередньому періоді, не погашається, його сума розподіляється як дохід майбутніх періодів.

Зобов'язання, з одного боку, допомагають розвитку підприємства, а з іншого, є чинником економічного ризику для його діяльності. Використовуючи кредит, суб'єкт господарювання може швидше реалізувати свої цілі. Однак неправильне збільшення зобов'язань може призвести до збільшення економічної залежності від кредиторів чи призвести до банкрутства.

Для належної організації обліку зобов'язань важливим є визначення моменту їх виникнення та оцінки.

Відповідно до НП(С)БО 11 «Зобов'язання» «зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду» [9] .

У НП(С)БО 11 «Зобов'язання» є окремий підрозділ «Визнання та оцінка зобов'язання», де подано інформацію про види оцінки зобов'язань.

Погоджуючись з думкою С.Ф. Голова, що ці критерії потрібно збільшити, а саме: обов'язки підприємства слід вважати його зобов'язаннями, якщо вони:

- є на даний момент та являються наслідком минулих господарських операцій чи подій;
- пов'язані з майбутніми витратами для забезпечення внутрішніх зв'язків на підприємстві;
- мають бути виконані або забезпечені будь-яким чином. Наслідки невиконання зобов'язань не мають значення для суб'єкта господарювання, який може перерозподілити ресурси на користь інших контрагентів;
- мають встановлений термін виконання, хоча чітка і точна дата може і не бути визначеною;

- погоджені щодо суб'єкта господарювання або в час виконання такого зобов'язання, або в момент його прийняття [7].

Оцінка є важливою та невід'ємною частиною обліку зобов'язань. Вона допомагає визнати активи, які є у власності суб'єкта господарювання. Якщо облікові об'єкти оцінені правильно, інформація, яка відображається у фінансовій звітності, може вважатися достовірною та надійною. Це, в свою чергу, дозволяє приймати якісні та обґрунтовані управлінські рішення. У науковій літературі термін «оцінювання» визначається як один із способів вимірювання активів та джерел їх формування, різних господарських операцій та їх реєстрації у первинних документах, звітності та облікових регістрах.

Оцінка виконує наступні функції:

- розрахунок вартості об'єктів у бухгалтерському обліку;
- пошук критеріїв для визнання доходів, витрат, активів, зобов'язань та капіталу;
- утворення різних визначень облікової інформації;
- забезпечення оцінки інформації щодо фінансових результатів та фінансового стану суб'єкта господарювання.

Правила оцінки зобов'язань описані в стандарті бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання». Крім того, в ньому визначені різні категорії зобов'язань, а саме :

- ПСБО 14 «Оренда» (визначається оцінка зобов'язань, пов'язаних з орендою) [23];
- ПСБО 19 «Об'єднання підприємств» [24], ПСБО 20 «Консолідована фінансова звітність» [25], ПСБО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін» (визначається оцінка зобов'язань, що виникають в результаті операцій з пов'язаними сторонами) [26];
- ПСБО 17 «Податок на прибуток» (встановлюється оцінка зобов'язань, які відкладені через податок на прибуток) [27];
- ПСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» (встановлюється оцінка зобов'язань, що виникають внаслідок операцій з іноземною валютою) [28].

Незакриті зобов'язання на кінець звітного періоду відображаються в балансі, але якщо зобов'язання були погашені протягом звітного періоду, вони списуються з балансу. Здебільшого у міжнародній практиці визначають наступні основні види оцінки поточних зобов'язань (рис. 1.2):

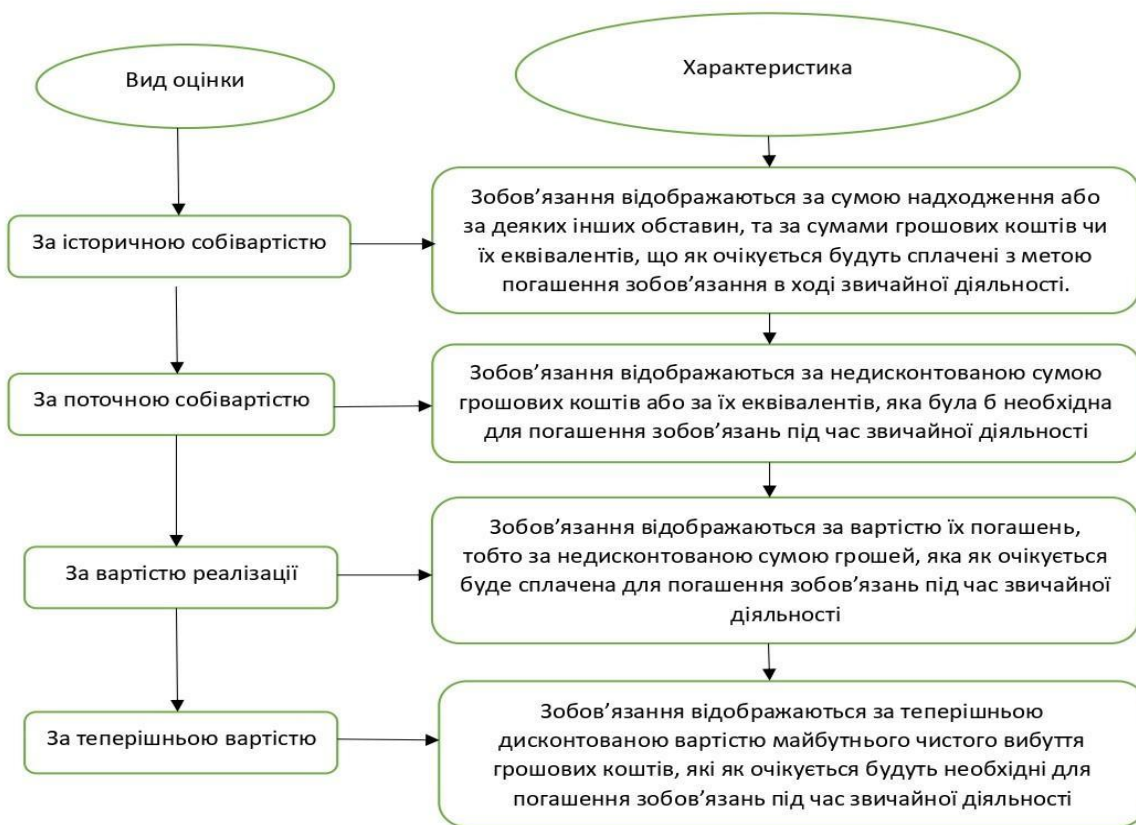

Рис. 1.2. Види оцінки поточних зобов'язань, визначені у міжнародній практиці [8]

Підходи оцінки поточних зобов'язань поділяють на чотири види вартості: поточну, історичну, теперішню та вартість реалізації. Найбільш поширеним варіантом є оцінювання зобов'язань за історичною собівартістю. Під історичною собівартістю розуміють суму надходжень активів в обмін на погашення боргу. Вчені та економісти вважають, що оцінювати зобов'язання краще за поточною вартістю. Це дозволяє отримувати більш реалістичні та точні дані в обліку, а також допомагає ефективно приймати управлінські рішення. Поточна вартість зобов'язання відрізняється від історичної тим, що враховує динаміку цін та індекс інфляції на момент оцінки.

29 жовтня 2019 року набрав чинності наказ МФУ від 16.09.2019 р. №379. З урахуванням змін, внесених Наказом № 379 до П(С)БО 10 та П(С)БО 11, вся довгострокова дебіторська заборгованість (а не лише та, на яку нараховують проценти) та всі довгострокові зобов'язання (а не лише ті, на які нараховують відсотки) мають бути відображені в балансі за їхньою теперішньою (дисконтованою) вартістю.

Крім цього, з НП(С)БО 11 «Зобов'язання» виключено норму, згідно з якою зобов'язання, на яке нараховуються відсотки та яке підлягає погашенню протягом 12 місяців з дати балансу, слід розглядати як довгострокове зобов'язання, якщо первісний термін погашення був більше ніж дванадцять місяців та до затвердження фінансової звітності існує угода про переоформлення цього зобов'язання на довгострокове [9].

Для забезпечення своєчасного погашення майбутніх зобов'язань створюють різні забезпечення:

- на виплату відпусток для персоналу;
- на виплату гарантійних зобов'язань;
- на виконання зобов'язань у разі припинення діяльності;
- на додаткове пенсійне забезпечення персоналу;
- на виконання обтяжливих контрактів та інші [9].

Здебільшого підприємства створюють забезпечення у випадку, коли з'являється зобов'язання, яке виникло в результаті минулих подій. Забезпечення, для виконання зобов'язань у разі припинення діяльності (наприклад, під час реструктуризації) може бути створене лише у випадку, якщо підприємство має чіткий план дій, в якому визначені перелік дій, терміни виконання та фіксована сума витрат, пов'язаних з цими операціями.

Розмір забезпечень визначається на підставі облікових оцінок активів, необхідних для погашення зобов'язань до певної дати. Забезпечення для компенсації витрат під час реструктуризації обчислюється на основі вартості прямих витрат, що не пов'язані з поточною діяльністю підприємства.

Забезпечення для довгострокових зобов'язань розраховується з урахуванням їх теперішньої вартості. Забезпечення, витрачені на виконання складних договорів, визначаються як сума невідворотних витрат, пов'язаних з їх виконанням.

Короткострокові та довгострокові зобов'язання у міжнародній практиці розглядаються як фактичні зобов'язання, які випливають з угод та правочинів і можуть бути легко оцінені за їх вартістю. Крім того, існують непередбачувані зобов'язання, які є потенційними, оскільки вони не існують на момент оцінки, але можуть виникнути внаслідок минулих подій.

Грошові та інші активи, які надходять у різні звітні періоди, але можуть бути призначені для майбутніх періодів, вважаються доходами майбутніх періодів.

Ці доходи включають:

- дохід, який отримано від авансових платежів за основні засоби або інші необоротні матеріальні активи, що були взяті в оренду;
- дохід, отриманий за використання засобів зв'язку;
- передплата за довідкові або періодичні видання.

Згідно з ПСБО 11 «Зобов'язання», «доходи майбутніх періодів належать до зобов'язань, незважаючи на те, що суб'єкт господарювання отримає ці доходи у майбутньому» [9]. Згідно з Планом рахунків доходи майбутніх періодів відносяться до шостого класу, який включає всі поточні зобов'язання.

З урахуванням наведених відомостей можна зробити висновок, що поточні зобов'язання є важливою складовою частиною фінансової структури підприємства. Облік поточних зобов'язань та їх відповідне управління є важливими для забезпечення фінансової стабільності та ліквідності підприємства. Розуміння економічної сутності та правильна класифікація зобов'язань дозволяє підприємству вчасно прогнозувати та управляти своїми фінансовими ресурсами.

1.2. Сучасні підходи до класифікації поточних зобов'язань підприємства та значення класифікації в процесі аудиту та економічного аналізу

Щоб глибше розкрити сутність поняття «зобов'язання» та вдосконалити управління ними, потрібно розглянути класифікацію зобов'язань, оскільки існують дискусійні питання щодо того, як класифікувати пасиви з метою оцінки фінансового стану підприємства. Суб'єкту господарювання класифікація необхідна для розкриття інформації необхідної для прийняття правильних управлінських рішень та будівництва різноманітних стратегій розвитку.

З фінансового погляду, зобов'язання поділяються на монетарні (відображені у розмірі грошових коштів) та немонетарні (такі, як зобов'язання по відвантаженню товарів чи наданню послуг).

Зобов'язання поділяються на: поточні, довгострокові, непередбачені зобов'язання та забезпечення. На рисунку 1.3. наведено класифікацію зобов'язань відповідно до НП(С)БО 11 «Зобов'язання».

Рис. 1.3. Класифікація зобов'язань згідно П(С) БО 11 «Зобов'язання» [9]

Поточні зобов'язання - це зобов'язання, які повинні бути погашені протягом операційного циклу суб'єкта господарювання або впродовж дванадцяти місяців після дати складання балансу.

Поточні зобов'язання суб'єкта господарювання, що відображають його заборгованість перед контрагентами по операціях згідно з рахунками до оплати називають кредиторською заборгованістю [10].

Поточні зобов'язання складаються з:

- кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги;
- поточної заборгованості за одержаними авансами;
- короткострокових кредитів у банках;
- поточної заборгованості за розрахунками з бюджетом, з оплати праці, зі страхування, з позабюджетними платежами, із учасниками та із внутрішніх розрахунків;
- поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями;
- виданих короткострокових векселів;
- інших поточних зобов'язань, які не включаються у вищезгадані категорії.

Довгостроковими вважаються ті зобов'язання, на які нараховуються відсотки, а термін їх погашення перевищує дванадцять місяців. Якщо поточне зобов'язання не було погашено протягом дванадцяти місяців з моменту його виникнення, воно автоматично переходить у категорію довгострокового.

До довгострокових зобов'язань відносять:

- відстрочені податкові зобов'язання;
- довгострокові кредити у банках;
- інші довгострокові фінансові зобов'язання;
- інші довгострокові зобов'язання.

Кредиторська заборгованість являє собою короткострокові зобов'язання підприємства перед його контрагентами, які виражені у грошовому виразі. Розмір та якісні характеристики цієї заборгованості відображають фінансовий стан підприємства.

Інструкція по застосуванню Плану рахунків в класі 6 надає відомості про поточні зобов'язання. При порівнянні класифікації поточних зобов'язань згідно з даною інструкцією та ПСБО 11 «Зобов'язання», видно значні відмінності у їх структурі (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Класифікація поточних зобов'язань за структурою 6 класу «Поточні зобов'язання» [11]

Як видно з рисунку 1.4, доходи майбутніх періодів належать до складу поточних зобов'язань, що становить протиріччя зі статтею 6 НП(С)БО 11 «Зобов'язання». Наша думка полягає в тому, що структура зобов'язань повинна бути чітко визначена та описана у відповідних нормативних документах. Це

допоможе користувачам фінансової інформації мати достовірне та зрозуміле уявлення про структуру зобов'язань суб'єкта господарювання.

Проте, часто на практиці можна спостерігати, що для точного відображення поточних зобов'язань суб'єкт господарювання скорочує кількість рахунків для їх обліку.

Вважається, що перелік рахунків для обліку поточних зобов'язань повинен залежати від:

- виду зобов'язання (наприклад, це можуть бути зобов'язання з оплати податків, кредитні зобов'язання, витрати на оплату праці та страхування та інші);
- виду розрахунку за зобов'язання;
- виду контрагентів (вітчизняні суб'єкти або іноземні);
- системи оподаткування;
- виду та ознаки заробітної плати;
- списку внесків соціального страхування.

Отже, з цього можна зробити висновок, що суб'єкт господарювання повинен створити приблизно десять робочих рахунків для обліку поточних зобов'язань з метою забезпечення ефективного управління.

За умовою виникнення зобов'язання бувають:

- зобов'язання, що виникають на підставі договору (при укладанні угод між двома сторонами);
- зобов'язання, що виникають поза рамками договорів (без волі учасників, без укладення угод).

Крім того, зобов'язання можна розділити на наступні групи:

- перша група, до якої входять зобов'язання, що виникають у процесі господарювання суб'єкта;
- друга група, яку складають зобов'язання, які виникають під час їх контролю та регулювання;
- третя група об'єднує внутрішньогосподарські зобов'язання, що виникають внаслідок укладення договорів з працюючими.

Для більшого розуміння суті поточних зобов'язань і в подальшому правильного відображення у бухгалтерському обліку їх необхідно класифікувати. Завдяки цьому можна швидше отримувати актуальну та достовірну інформацію для керівництва, що сприяє ухваленню правильних та важливих рішень в процесі діяльності суб'єкта господарювання.

А.Т. Сафарова розподіляє поточні зобов'язання за наступними характеристиками:

- відповідно до виду поточних зобов'язань (поточні зобов'язання за розрахунками; поточна кредиторська заборгованість за роботи, товари, послуги; інші поточні зобов'язання);

- відповідно до суб'єктів погашення (фізичні або юридичні особи; бюджетні установи; фінансові установи);

- відповідно до видів діяльності суб'єкта господарювання (зобов'язання, виникші під час звичайної діяльності; зобов'язання, виникші у зв'язку з непередбачуваними подіями);

- відповідно до термінів погашення (протягом одного місяця; від одного до трьох місяців; від трьох місяців до шести; від шести місяців до дев'яти; до одного року погашення);

- відповідно до виду обліку (зобов'язання у фінансовому, податковому або управлінському обліку);

- відповідно до вчасності погашення (прострочені, погашені вчасно або пролонговані);

- відповідно до видів погашення (готівкою, товарами, роботами, послугами або безготівковим шляхом) [12].

Бутинець Т.А., Чижевська Л.В., Береза С.Л. [13] зобов'язання поділяють на: монетарні й немонетарні; поточні і майбутні; довготермінові та поточні; фактичні, оцінні й умовні.

Класифікацію зобов'язань за різними ознаками за Кесарчук Г.С. запропоновано в рис. 1.5.

Критерії класифікації	Вид зобов'язання
Співвідношення прав і обов'язків суб'єктів	- Односторонні - Взаємні
Час виникнення	- Теперішні - Майбутні
Спосіб погашення	- Монетарні - Немонетарні
Вартість	- Відсоткові - Безвідсоткові
Вид діяльності	- Операційні - Фінансові - Ті, що виникли внаслідок іншого виду діяльності
Можливість оцінки	- Фактичні - Оціночні
Складність погашення	- Прості - Складні

Рис. 1.5. Класифікація поточних зобов'язань за Кесарчук Г.С. [14]

Провівши аналіз і узагальнивши вищенаведені варіанти класифікації поточних зобов'язань, пропонуємо систематизувати різні її види з використанням наступних класифікаційних ознак (рис 1.6)

Рис. 1.6 Класифікаційні ознаки поточних зобов'язань

Залежно від різноманітних видів та особливостей діяльності, суб'єкти господарювання періодично зобов'язані відшкодувати певні суми перед

різними фондами та, зазвичай, перед бюджетом. Це можуть бути оплати податків, таких як земельний, податок на додану вартість чи податок на прибуток.

Буває, що суб'єкт господарювання має кілька структурних підрозділів або дочірніх підприємств, які ведуть власний облік та мають власні баланси. У такому випадку у взаємовідносинах між головним підприємством і цими відокремленими структурними підрозділами також виникають зобов'язання. Це зазвичай є внутрішні розрахунки, пов'язані з делегуванням конкретних обов'язків, переміщенням товарів та матеріальних цінностей, а також особливостями процесу реалізації продукції, товарів або послуг.

За строком погашення зобов'язання поділяються на короткострокові (поточні) і довгострокові [15]. Можемо зробити висновок, що національна і міжнародна система класифікації поточних зобов'язань є надзвичайно схожими. Різниця полягає в найменуванні різних типів поточної заборгованості та більш детальному розкритті окремих видів зобов'язань.

У фінансовому звіті, зокрема у балансі, відображена структура власних оборотних коштів суб'єкта господарювання та джерела їх формування. Чистий оборотний капітал можна обчислити, як різницю між оборотними активами підприємства і його короткостроковими зобов'язаннями - це частина оборотних активів, що фінансується за рахунок довгострокових джерел фінансування, таких як власний капітал та довгострокові зобов'язання [16]. Тому кожна навіть невелика зміна у складі оборотного може суттєво вплинути на його кількісні та якісні показники.

Коли суб'єкт господарювання потребує додаткових грошових коштів, зазвичай він звертається до банківських установ для отримання кредиту на необхідні активи. Це призводить до виникнення зобов'язань щодо погашення кредиту та сплати відсотків за його використання.

Однак, слід відзначити, що при отриманні кредиту укладається договір з визначеним строком і певним відсотком. Термін погашення кредиту має бути досить довгим, щоб забезпечити можливість отримання необхідних коштів для

повернення, а відсотки мають бути нижчими, ніж дохід, який буде здобуто завдяки самому проекту, на який взятий кредит. Залежно від строку погашення, зобов'язання за кредитом можуть бути класифіковані, як довгострокові або короткострокові.

Таким чином, щоб зобов'язання вважалось поточним, воно повинно відповідати таким критеріям: термін його погашення складає 12 місяців з моменту складання балансу або протягом операційного циклу.

Можемо дійти висновку, що зобов'язання нерозривно пов'язані з витратами, що виникають у процесі господарювання. У більшості випадків вони розглядаються як поточні, оскільки строк їх погашення припадає після дванадцяти місяців з дати складання балансу.

Іноді, коли потрібно закрити певне зобов'язання перед контрагентом, можуть виникати нові зобов'язання. Наприклад, якщо контрагент, який має борг, виписує вексель, то ця ситуація може призвести до зміни виду кредиторської заборгованості. Таким чином, одне зобов'язання може бути замінене новим, пов'язаним з виданим векселем.

Також бувають випадки, коли погашення заборгованості суб'єкта господарювання може призвести до зростання суми власного капіталу. Це можливо, наприклад, якщо постачальник згоден отримати компенсацію від свого партнера у вигляді акцій, які були випущені протягом попередніх звітних періодів. Однак в майбутньому можна очікувати зменшення активів внаслідок розподілу прибутку або майна акціонерного товариства.

Головними перевагами застосування зобов'язань є наступне:

- прискорення обігу грошових ресурсів та матеріальних цінностей через своєчасне виконання платежів і перерозподіл грошових коштів;
- підвищення швидкості обертання і ефективності використання власних обігових коштів, оскільки використання виключно власних обігових коштів у поточній діяльності спонукає до їх накопичення;
- скорочення термінів введення в експлуатацію нових основних засобів.

Фінансовий аналіз для підприємств включає оцінку різних зобов'язань. Для максимізації вигоди від виконання зобов'язань підприємствам необхідно враховувати свої стратегічні цілі та обмеження у залученні активів. Метою аналізу грошової заборгованості є оптимізація її структури та видів для забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами.

Для оптимізації структури капіталу важливо збільшувати рівень ділової активності і забезпечувати фінансову стійкість на потрібному рівні.

Отже, можна стверджувати, що ефективне управління поточними зобов'язаннями завжди є ключовим аспектом у фінансовому управлінні. Щоб уникнути фінансових труднощів і зберегти конкурентоспроможність на ринку, суб'єкту господарювання важливо ретельно контролювати та аналізувати свої поточні зобов'язання.

Провівши дослідження виявлено різні критерії класифікації зобов'язань. Детальне упорядкування зобов'язань дозволяє глибше розібратися у їх сутності та допомагає як внутрішнім, так і зовнішнім користувачам отримувати необхідну інформацію для оптимізації цих зобов'язань.

У забезпеченні достовірності та об'єктивності обліку, аудиту та економічного аналізу поточних зобов'язань також важливу роль відіграє нормативна регламентація.

1.3. Нормативна регламентація організації і ведення обліку, аудиту та економічного аналізу поточних зобов'язань

Нормативна база займає важливе місце у діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, встановлюючи правові й економічні основи взаємовідносин із державою, підприємствами-партнерами, персоналом, банками і фінансовими установами. Найбільш гостро постає проблема нормативно - правового регулювання обліку поточних зобов'язань на підприємствах. Законодавче і нормативно-правове регулювання забезпечується великою кількістю нормативних актів, оскільки зобов'язання є як обліковою, так і юридичною категорією. Нормативно-правове регулювання в Україні можна

представити чотирма рівнями (рис.1.7).

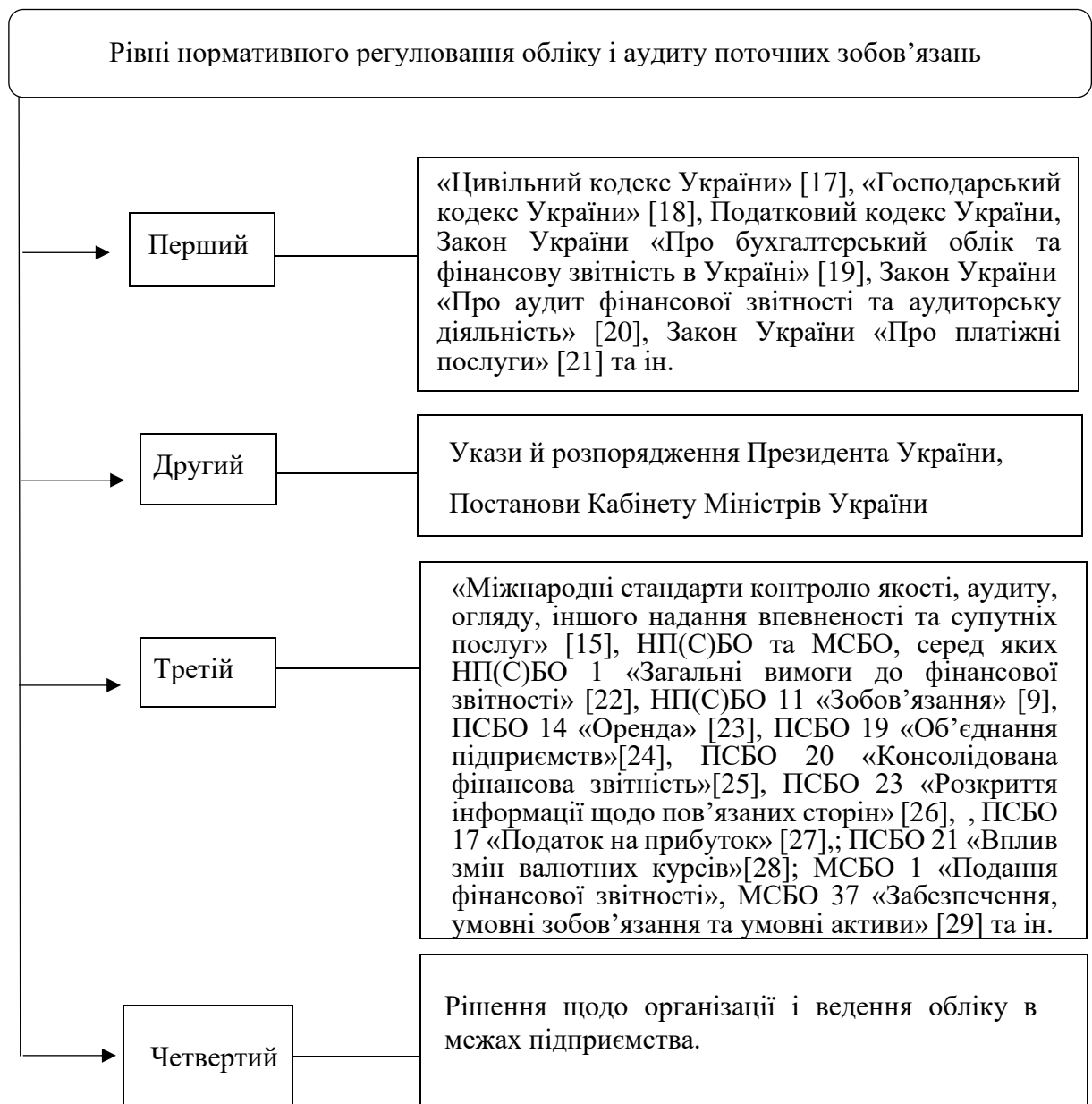

Рис. 1.7 Рівні нормативного регулювання обліку поточних зобов'язань

В загальному, регулювання бухгалтерського обліку полягає у створенні та застосуванні системи правил ведення обліку та складання фінансової звітності.

Основний нормативний документ, що регулює облік, визнання, оцінку та відображення зобов'язань у фінансовій звітності, - це НП(С)БО 11 «Зобов'язання». Цей стандарт містить розділи, що охоплюють загальні

положення, процес визнання та оцінки зобов'язань, а також відображення інформації у примітках. Крім того, в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» наведено вимоги щодо розкриття інформації про зобов'язання підприємства у фінансовій звітності.

Методика визначення та відображення зобов'язань у міжнародній практиці регулюється МСБО 1 «Подання фінансових звітів» [30], МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи» [29].

Аудит поточних зобов'язань регулюють «Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг» [15]. Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [20] «аудит фінансової звітності - аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.

Багато нормативних документів, які регламентують поточні зобов'язання, пояснюються потребою в управлінні різними видами розрахунків із різними суб'єктами, такими як держава, персонал, постачальники, підрядники та інші. Кожен вид розрахунків має свою власну нормативно-правову базу, і термін "кредиторська заборгованість" є ключовим у таких документах.

Особливу увагу викликає класифікація, оцінка та облік поточних зобов'язань у відповідності до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Зобов'язання підприємств перед іншими суб'єктами регулюються широким спектром міжнародних стандартів, що часто містять складну термінологію.

Регулювання обліку поточних зобов'язань згідно їх видів наведено в табл. 1.8, сформованій на основі національних і міжнародних стандартів.

Таблиця 1.8

Нормативне регулювання обліку зобов'язань згідно національних і міжнародних стандартів

Вид зобов'язання	НП(С)БО	МСБО
1	2	3
Забезпечення	НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [9]	МСБО 37 Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [29]
Зобов'язання, вартість яких виражена в іноземній валюті	НПСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»	МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» [29]
Зобов'язання, обумовлені кредитами і позиками	НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [9]	МСБО 23 «Витрати на позики» [29]
Зобов'язання щодо винагород працівникам	НП(С)БО 26 «Виплати працівникам» [22]	МСБО 19 «Виплати працівникам» [29]
Зобов'язання за пенсійними програмами	НП(С)БО 26 «Виплати працівникам» [22]	МСБО 26 «Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення» [29]
Зобов'язання, що передбачають погашення на основі акцій	НП(С)БО 34 «Платіж на основі акцій»	МСФЗ 2 «Платіж на основі акцій» [29]
Зобов'язання за договорами оренди	НП(С)БО 14 «Оренда»	МСБО 17 «Оренда» [29]
Зобов'язання за договорами страхування	Відсутній»	МСФЗ 4 «Страхові контракти» [29]
Фінансові зобов'язання	НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»	МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [29], МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» [29], МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» [29]

Українська нормативна база щодо бухгалтерського обліку поточних зобов'язань в цілому відповідає МСФЗ та МСБО. Однак, у міжнародних стандартах обліку не визначено чітких положень щодо оцінки поточних зобов'язань за їх видами з метою відображення у звіті про фінансовий стан. Оскільки МСФЗ є узагальненням більше світової практики та регулюють лише

концептуальні засади обліку і мають рекомендаційний характер, то це не є значним їх недоліком. Щодо НП(С)БО, то вони мають бути більш детальними у прописуванні всіх аспектів обліку поточних зобов'язань, їх визнання, оцінку та відображення у фінансовій звітності.

Рахунки, що використовуються для обліку поточних зобов'язань, регулюються Планом рахунків та Інструкцією про його застосування. Для обліку таких зобов'язань призначено клас 6, який включає десять субрахунків. На рахунках цього класу здійснюється облік: довготермінових зобов'язань, які стали поточною заборгованістю, через те, що термін їх погашення на дату балансу став не більше 12 місяців, короткотермінових позик; виданих короткотермінових векселів, розрахунків з постачальниками, підрядниками, учасниками, розрахунків за страхуванням, з податків і платежів, оплати праці, тощо, а також доходів майбутніх періодів.

Незважаючи на різноманітні дослідження щодо нормативно-правового регулювання обліку і аудиту поточних зобов'язань, сучасні умови господарювання та взаємовідносини між суб'єктом господарювання та його контрагентами, персоналом, державою тощо спонукають до удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази у цій сфері. Наразі активно розвиваються альтернативні методи взаємовідносин між контрагентами, такі як інтернет-магазини чи спеціальні сайти. Зміни в нормативно-правовій базі обліку поточних зобов'язань також зумовлені воєнними діями в Україні, що потребує змін в системі оподаткування, платіжній дисципліні та інших аспектах.

Отже, використання у практичній діяльності узагальнених рекомендацій нормативно-правового характеру щодо ведення обліку поточних зобов'язань підприємства дозволяє уникнути непорозумінь під час перевірок. Це також сприяє покращенню формування інформації, що забезпечує підвищення ефективності її використання системою управління підприємницької діяльності та діяльності всього підприємства загалом.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Організація та методика ведення оперативного обліку короткострокових зобов'язань та відображення в бухгалтерських записах

Ефективне ведення бухгалтерського обліку на підприємстві великою мірою залежить від правильної організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Організація обліку зобов'язань на підприємстві відіграє ключову роль, забезпечуючи нагляд за вчасністю оплати постачальникам, вчасним виконанням фінансових зобов'язань перед бюджетом, органами соціального страхування та працівниками.

Правильна організація обліку зобов'язань вимагає строгого дотримання фінансової дисципліни, включаючи вчасну оплату заборгованостей та своєчасне отримання платежів за надані послуги. У Товаристві «Аудиторська компанія «Вектор аудиту», надається перевага безготівковим розрахункам з кредиторами.

Оперативний облік є ключовим для успішного управління підприємством, оскільки надання актуальної та точної інформації є невід'ємною частиною цього процесу. У Товаристві з обмеженою відповідальністю «Аудиторська компанія «Вектор аудиту» великий акцент робиться на забезпечення своєчасної, детальної та достовірної інформації щодо розрахунків з постачальниками та підрядниками, а також стану погашення заборгованості перед ними. Всі первинні документи складаються на стандартних бланках та заповнюються відповідно до встановлених вимог. Первинні документи на організації складаються на типових бланках та своєчасно заповнюються відповідно встановленим вимогам. Первинним є документ, який містить відомості про господарську операцію [19].

Роль первинного документа в бухгалтерському обліку зобов'язань надзвичайно важлива для складання управлінської, фінансової, податкової та статистичної звітності. Вважається, що первинний документ є основою бухгалтерського обліку і дозволяє визначати витрати, факти виникнення

зобов'язань та їх погашення, а також відображати господарські операції в обліку. Відповідно, первинні документи повинні в повній мірі, точно й вичерпно відображати всі події господарського життя, бути зрозумілими у змісті, відповідати встановленій формі, яка забезпечує реєстрацію всіх параметрів господарських операцій [31].

До первинних документів з обліку виникнення зобов'язань відносяться такі документи, як накладні, рахунки-фактури, договори, акти виконаних робіт, заявки, та інші документи, які фіксують факт виникнення зобов'язань. Первинні документи, які використовуються для оформлення оплати заборгованості, залежать від форми розрахункових операцій. Існують дві основні форми погашення заборгованостей: готівкова та безготівкова. Безготівкові розрахунки проводяться через банківські установи за допомогою таких розрахункових документів:

- платіжних доручень;
- меморіальних ордерів;
- платіжних вимог;
- розрахункових чеків;
- акредитив;
- платіжних вимог-доручень.

Кожне товариство, враховуючи специфіку своєї господарської діяльності та структури управління, визначає напрями й обсяги документів та організовує документооборот. Формування доцільного документообороту залежить від багатьох факторів, таких як організаційна структура підприємства, методи обліку, напрями руху документів, кількість працівників, які займаються обліком і контролем, типи первинних та звітних документів, а також технічні можливості обчислювальної техніки та програмного забезпечення, що використовуються для обліку розрахунків з клієнтами та постачальниками [32].

Документооборот - це система, що охоплює процес передачі документів від їх створення або отримання до передачі в архів. Основне завдання документообороту - прискорити рух документів, і чим швидше та ефективніше

буде організовано цей процес, тим краще користувачі зможуть отримати потрібну інформацію для прийняття рішень вчасно.

На Товаристві з обмеженою відповідальністю «Аудиторська компанія «Вектор аудиту» відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та реєстрацію фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження опрацьованих документів, реєстрів і звітності покладена на бухгалтера. Керівник товариства створив сприятливі умови для належного ведення бухгалтерського обліку і наголосив на важливості дотримання бухгалтером правильного порядку оформлення та подання первинних документів до обліку. Отже, основу для реєстрації господарських операцій підприємства в бухгалтерському обліку становлять первинні документи.

Другим етапом є проведення поточного обліку, який складається з таких операцій:

- реєстрації інформації, здобутої в результаті первинного обліку, у системі рахунків бухгалтерського обліку;
- реєстрації інформації в носіях інформації даного етапу обліку - облікових реєстрах;
- групування та перегрупування показників інформаційних даних [33].

На третьому етапі бухгалтерського обліку, який є етапом підсумкового обліку, інформація з журналів та відомостей заноситься до Головної книги, де узагальнюється на синтетичних рахунках. На даному етапі проводиться взаємна перевірка між даними синтетичного обліку (журнали і Головна книга) та аналітичного обліку (відомості та картки за кожним окремим рахунком, оборотні відомості до них). Після проведеної перевірки можна формувати Баланс (звіт про фінансовий стан) досліджуваного підприємства [34].

Перед укладанням договору ТОВ «АК «Вектор аудиту» може проводити обмін листами з клієнтом. Клієнт, звертаючись за допомогою листа-пропозиції, вказує мету та обсяги аудиту, аудиторська фірма, у відповідь, підтверджує свою згоду та визначає умови співпраці у листі-зобов'язанні. Перед висиланням листа-

зобов'язання може відбуватися попереднє обстеження об'єкта аудиту для визначення необхідного обсягу робіт.

Після взаємного обміну листами та на їх основі укладається договір на проведення аудиту. Листи можуть бути важливою частиною договору або включатися до нього як додаток, якщо це передбачено умовами договору.

Схема документообігу для досягнення угоди на проведення аудиту наведена на рис. 2.1.

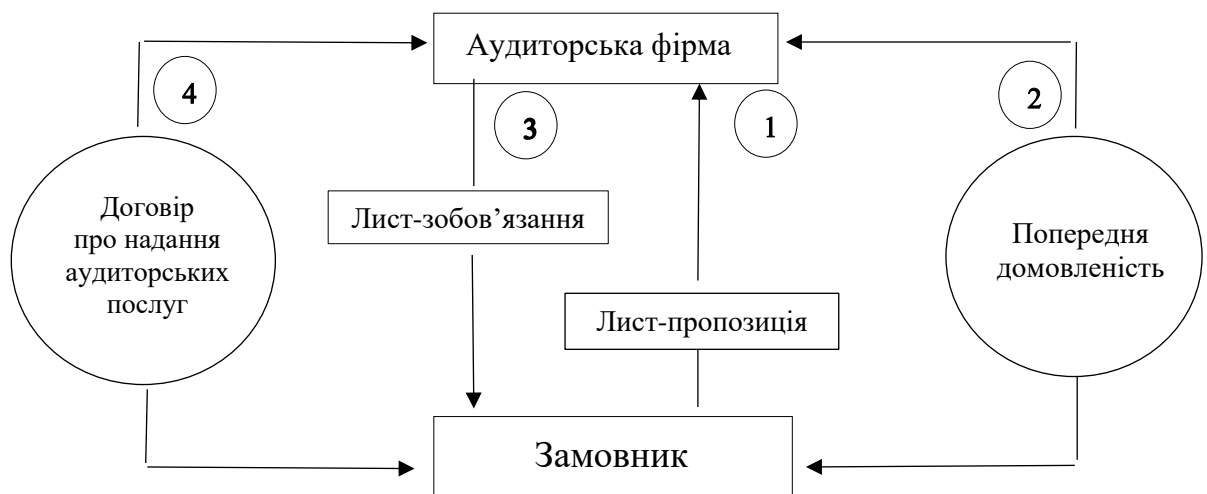

Рис. 2.1. Схема документообігу на ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту» для досягнення угоди на проведення аудиту

Узагальнюючи вищевказане, варто підкреслити, що організація первинного обліку на всіх підприємствах є ключовою, оскільки це сприяє створенню прозорості та достовірної інформації про розрахунки з постачальниками і підрядниками, а також про стан погашення заборгованості перед ними. Ця інформація відображається у фінансовій звітності, яка користується попитом як у внутрішньому, так і у зовнішньому аналізі фінансово-господарської діяльності, а також використовується для контролю розрахунків та інших цілей.

2.2. Синтетичний та аналітичний облік кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги

Розрахунково-платіжний механізм є ключовим елементом ринкової економіки, через який здійснюється функціонування основних економічних інститутів та відбувається формування, розподіл і перерозподіл суспільного продукту. В умовах ринкових відносин заборгованість за придбання матеріальних цінностей є типовим явищем. Вона може виникати внаслідок розходження у часі між оплатою коштів і постачанням товарів.

Важливим є контролювати кредиторську заборгованість та правильно реєструвати її в бухгалтерському обліку, оскільки це дозволяє звільнити обігові кошти, а також значно впливає на фінансову стійкість підприємства. Зловживання з боку персоналу, шахрайство або недбале ведення обліку розрахунків з постачальниками можуть призвести до серйозних проблем. При належному ставленні до відображення цієї інформації в бухгалтерському обліку вдасться уникнути помилок та перекручень даних.

Управління кредиторською заборгованістю вимагає виконання цілого комплексу завдань:

- забезпечення повної та своєчасної реєстрації даних у бухгалтерських регістрах та первинних документах;
- належна оцінка кредиторської заборгованості;
- якісне та чітке ведення документації з розрахунків;
- визначення порядку проведення аналітичного та синтетичного обліку заборгованості;
- достовірне відображення інформації про зобов'язання у фінансовій звітності;
- своєчасна перевірка розрахунків та надання попереджень у разі затримки кредиторської заборгованості;
- визначення та затвердження відповідальних осіб за своєчасне оформлення документів розрахункових операцій;

- встановлення ефективної системи внутрішнього контролю за різними видами зобов'язань;
- забезпечення необхідними умовами та засобами автоматизації для кваліфікованих обліковців, що ведуть бухгалтерський облік зобов'язань;
- розроблення графіку платежів.

Кредиторська заборгованість виникає тоді, коли підприємство має несплачені рахунки перед постачальниками або підрядниками за отримані раніше товари, послуги або роботи. Якщо платіж здійснюється перед отриманням товарів, послуг або робіт, це відображається як дебіторська заборгованість.

Постачальниками можуть бути, як фізичні особи, так і юридичні, які надають товари, послуги або виконують роботи. Підрядниками можуть виступати фізичні особи або спеціалізовані компанії, що згідно угоди здійснюють певні будівельно-монтажні роботи [6].

Головну інформацію про операції, пов'язані з розрахунками підприємства можна знайти у первинних документах. Розрахунки з постачальниками та підрядниками фіксуються на актах приймання-передачі виконаних послуг, рахунках, рахунках-фактурах, видаткових накладних, товарно-транспортних накладних та інших документах. Рахунки та рахунки-фактури повинні обов'язково містити підпис уповноваженої особи, що свідчить про згоду на оплату рахунку.

Прибуткові накладні використовуються для підтвердження отримання матеріальних цінностей від постачальників, тоді як акти приймання-передачі служать для підтвердження виконаних робіт або послуг.

Для відображення розрахунків з постачальниками і підрядниками за товари, роботи, послуги визначено рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». За дебетом цього рахунку фіксуються списання заборгованості, що виникла при отриманні товарів або послуг, а за кредитом - виникнення такої заборгованості. Залишки за рахунками кредиторської заборгованості відображаються у пасиві балансу [11].

На рисунку 2.2. відображені субрахунки та їх найменування до рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» згідно Плану рахунків.

Рис. 2.2. Субрахунки рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» [11]

Однією з складових поточних зобов'язань є поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, яку обліковують на рахунку 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями». Ця заборгованість виникає, коли термін сплати за довгостроковими зобов'язаннями становить менше дванадцяти місяців від дати балансу. Перенесення такої довгострокової заборгованості до поточної забезпечує менеджмент підприємства інформацією про структуру поточних і довгострокових зобов'язань, що дозволяє здійснювати аналіз платоспроможності підприємства [11].

При отриманні кредиту чи позики у підприємства виникає поточна заборгованість для якої передбачено рахунок 60 «Короткострокові позики», на якому ведеться облік розрахунків в національній та іноземній валютах, за кредитами банків, термін повернення яких не перевищує 12 місяців від дати балансу, та за позиками, термін погашення яких минув [11].

Для кожного постачальника або підрядника потрібно вести аналітичний облік. Іноді виникають ситуації, коли заборгованість перед ними не може бути погашена в узгоджений термін, що вказаний у договорі, і це призводить до утворення боргу. Борг є одним з найбільш поширених видів заборгованості перед постачальниками та підрядниками. Аналітичний облік здійснюється в розрізі кожного постачальника та підрядника в межах кожного документа на оплату.

У підприємства під час здійснення діяльності може виникати кредиторська заборгованість у двох випадках:

- коли підприємство отримало передоплату за продукцію, послуги або роботи, які ще не були поставлені або виконані;

- коли товари, послуги або роботи були отримані, але ще не були оплачені.

Після завершення терміну позивної давності, кредиторську заборгованість відображають, як частину доходу суб'єкта господарювання.

У ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту» ведеться автоматизований облік розрахунків з постачальниками. У додатках А та Б містяться аналітичні дані щодо заборгованості перед постачальниками та замовниками.

Однією з особливостей обліку кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками і підрядниками є те, що укладення таких угод породжує юридичне зобов'язання, яке спочатку не відображається у бухгалтерському обліку та балансі. Це зобов'язання стає об'єктом обліку лише після того, як сторони угоди починають виконувати свої зобов'язання, а визнання його відповідає критеріям, встановленим у НП(С)БО 11 «Зобов'язання».

У табл. 2.3. наведені кореспонденції розрахунків з підрядниками та постачальниками.

Вексель, як спосіб розрахунків за товари, роботи чи послуги, є особливо зручною формою. Він також виступає як форма комерційного кредиту, оскільки оплата по векселю проводиться у певний майбутній термін. Заборгованість перед постачальниками, підрядниками та іншими кредиторами, яка забезпечена виданими векселями, відображається на пасивному рахунку 62 «Короткострокові векселі видані».

Таблиця 2.3

**Кореспонденції, пов'язані з реєстрацією кредиторської заборгованості
у обліку ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту»**

№	Господарська операція	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
Перша подія – отримання товару				
1	Отримано товар від постачальника	281	631	8000,00
2	Відображено право на податковий кредит до реєстрації податкової накладної постачальником	6442*	631	1600,00
3	Нараховано податковий кредит з ПДВ після реєстрації податкової накладної постачальником у ЄРПН	6411	6442	1600,00
4	Оплата товару постачальнику	631	311	9600,00
Перша подія – сплата авансу постачальнику				
1	Перерахування попередньої оплати за товар постачальнику	371	311	9600,00
2	Відображено право на податковий кредит до реєстрації податкової накладної постачальником	6442	6441**	1600,00
3	Нарахований податковий кредит з ПДВ після реєстрації податкової накладної постачальником у ЄРПН	6411	6442	1600,00
4	Отримано товар від постачальника	281	631	8000,00
5	Відображено розрахунки з постачальником у частині ПДВ	6441	631	1600,00
6	Взаємозалік заборгованостей з постачальником	631	371	9600,00
Оплата послуг оренди на місяць				
1	Сплачений аванс за оренду постачальнику	371	311	12000,00
2	Відображено право на податковий кредит до реєстрації податкової накладної орендодавцем	6442	6441	2000,00
3	Нарахований податковий кредит з ПДВ після реєстрації податкової накладної орендодавцем	6411	6442	2000,00
4	Відображена вартість послуги оренди після підписання акта приймання-передачі послуги	92	685	10000,00
5	Відображено розрахунки з орендодавцем у частині ПДВ	6441	685	10000,00
6	Взаємозалік заборгованостей з орендодавцем	685	371	12000,00
Облік розрахунків з підрядником				
1	Підрядник здійснив ремонтні роботи, підписано акт виконаних робіт	23	631	8000,00
2	Відображено право на податковий кредит до реєстрації податкової накладної підрядником	6442*	631	1600,00
3	Нараховано податковий кредит з ПДВ після реєстрації податкової накладної підрядником у ЄРПН	6411	6442	1600,00
4	Оплата виконаних робіт підряднику	631	311	9600,00

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5
Розрахунок векселем				
	В рахунок оплати товарів видано вексель на 10 місяців	631	621	2500,00
Отримання поворотної фінансової допомоги				
	На поточний рахунок зарахували поворотну фінансову допомогу строком на 6 місяців	311	685	10000,00
Нарахування заборгованості з податків, зборів, обов'язкових платежів				
	Нарахували зобов'язання з податку на прибуток	981	6413	6780,00
	Нарахували єдиний податок	92	6414	12000,00
	Нарахували плату за землю	92	6415	1400,00
	Нарахували податок не нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	92	6415	1600,00
	Нарахували ПДФО із заробітної плати	661	6412	1836,00
	Нарахували військовий збір із заробітної плати	661	642	153,00
	Нарахували ЄСВ на зарплату адмінперсоналу	92	651	2244,00
* 6442 – субрахунок, який часто використовується для обліку податкового кредиту у випадках, коли право на нього виникло, а податкової накладної ще не видано; **6441 – субрахунок, який використовується для обліку податкового кредиту при сплаті авансу.				

Векселі бувають двох видів: прості і переказні. У простому векселі беруть участь дві сторони: векселедавець (боржник) і векселедержатель (кредитор). Він містить безумовне зобов'язання векселедавця виплатити зазначену суму власнику векселя або особі, вказаній у векселі, у визначений час. Переказний вексель (тратта) виписується кредитором (постачальником, трасантом). Він містить наказ векселедавця (трасанта) платнику (трасату) виплатити пред'явнику векселя (векселедержавцю) певну суму у строк, зазначений у векселі.

У положеннях бухгалтерського обліку описана методика ведення обліку кредиторської заборгованості, проте суб'єктам господарювання важливо включити в свою внутрішню політику кілька ключових пунктів стосовно обліку заборгованості перед постачальниками та підрядниками, а саме:

- розробити графік обігу документів;
- визначити робочий план рахунків, детально уточнити субрахунки та аналітичні рахунки для рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»;

- створити реєстри обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги;
- встановити список осіб, відповідальних за облік заборгованості;
- затвердити терміни зберігання договорів, що стосуються обліку кредиторської заборгованості;
- скласти графік проведення інвентаризації та затвердити склад інвентаризаційної комісії.

Отже, організація як синтетичного, так і аналітичного обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги має важливе значення, оскільки сприяє систематизації інформації, забезпечує прозорість та надійність даних щодо розрахункових операцій за борговими зобов'язаннями. Синтетичний облік дає загальний огляд заборгованості, тоді як аналітичний облік надає деталізовану інформацію, що є важливим для управлінського прийняття рішень та ефективного фінансового контролю.

2.3. Відображення інформації про поточні зобов'язання у фінансовій звітності підприємств

Швидкий прогрес ринкових відносин сьогодні, призводить до суттєвих перетворень у економічному середовищі. Зростає значення фінансової звітності для ефективного управління підприємством, оскільки надає суб'єкту господарювання інформацію про його майновий стан та результати діяльності. Вона відображає всі суттєві зміни, які відбулися на підприємстві внаслідок господарювання, а також надає внутрішнім та зовнішнім користувачам необхідну інформацію.

На сьогоднішній день, значно зросла важливість фінансової звітності та бухгалтерського обліку в цілому. Це зумовлено швидким розширенням адміністративного персоналу, який на підставі облікової інформації приймає ключові рішення щодо економічної, інвестиційної та операційної діяльності. Підвищення потреби у фінансовій звітності вилилося у посилення вимог до її

підготовки та представлення. Серед ключових характеристик фінансової звітності виділяються її достовірність, інформативність та оперативність.

Фінансова звітність має значення не лише через важливу інформацію, яку вона містить, але й через свій значний вплив на управління та всіх, хто використовує цю інформацію. Якщо суб'єкт господарювання забезпечить якісну фінансову звітність, це підвищить рівень довіри до нього з боку різних контрагентів і дозволить впливати на взаємовідносини з покупцями та постачальниками.

Визначення фінансової звітності має багато варіантів і трактувань. Згідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», «фінансова звітність - це бухгалтерська звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період». Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства [35].

Формування фінансової звітності має відповідати певним вимогам. Зокрема, вона повинна базуватись на таких принципах: автономності підприємства, періодичності, обачності, послідовності, превалювання сутності над формою, безперервності діяльності, повного висвітлення, єдиного грошового вимірника, історичної (фактичної) собівартості, нарахування та відповідності доходів і витрат [19].

Вважається, що фінансову звітність слід розглядати як інформаційний ресурс, що відображає діяльність певного суб'єкта господарювання відповідно до певних принципів та методів. Важливо враховувати, що ця звітність може мати значення для зовнішніх користувачів і впливати на їх рішення. Також слід підкреслити, що фінансова звітність постійно удосконалюється, і цей процес залежить від темпів розвитку економіки та суспільства.

Фінансова звітність впливає на початкові етапи організації обліку, оскільки вона визначає підхід до реєстрації первинних документів. Це визначає вимоги і завдання, що ставляться до діяльності підприємства.

Фінансова звітність також стимулює вдосконалення системи управління. Вона здійснює моніторинг, контроль якості та аналіз результатів діяльності, а також оцінює можливості покращення підприємства. Тому суб'єкт господарювання має розробити систему, що забезпечить зв'язок між його діяльністю та потребами різних внутрішніх та зовнішніх зацікавлених сторін.

Існує значна різноманітність звітів, включаючи управлінські, які варіюються залежно від типу економічної діяльності суб'єкта господарювання, його розмірів та специфіки виробничої або комерційної діяльності.

Погоджуємось із думкою С.О.Левицької, що «інформацію щодо господарської діяльності суб'єкта господарювання потребують досить широке коло різних суб'єктів - це і сам засновник, і його персонал, і представники органів контролю, і звичайно населення регіону, у якому ведеться господарська діяльність» [36].

28 березня 2013 року Міністерство фінансів України видало наказ, в якому були визначені методичні рекомендації щодо складання та заповнення форм фінансової звітності. Крім того, вимоги щодо формування та подання фінансової звітності розкриті у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [22].

До лютого 2013 року, зобов'язання відображались у структурі балансу у чотирьох розділах:

- Розділ II. “Забезпечення наступних витрат і платежів”;
- Розділ III. “Довготермінові зобов'язання”;
- Розділ IV.” Поточні зобов'язання”;
- Розділ V. “Доходи майбутніх періодів”.

Після того, як набрали чинності НП(С)БО 1, зобов'язання у балансі відображаються за трьома розділами:

- II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення;
- III. Поточні зобов'язання і забезпечення;
- IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття [22].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку і відображення у фінансовій звітності зобов'язань підприємства визначає НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [9]. Вважається, оскільки НП(С)БО 11 не містить окремого розділу про забезпечення, а воно повинно враховуватися разом із поточними та довгостроковими зобов'язаннями, розділ III пасиву балансу може бути перейменованій на «Поточні зобов'язання», щоб врахувати в ньому поточні зобов'язання разом з їхніми забезпеченнями.

Поява нового IV розділу у пасиві балансу спричинила виникнення П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність».

Зауважимо, у Інструкції про застосування Плану рахунків відкрили такі нові субрахунки:

- 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу» [11];
- 680 «Розрахунки, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу» [11].

Для відображення інформації про поточні зобов'язання НП(С)БО 1 визначено рядки, що представлені у таблиці 2.4 [22].

Таблиця 2.4

Відображення поточних зобов'язань у розділі III Балансу (Звіту про фінансовий стан) [22]

Стаття балансу	Код рядка	Зміст статей балансу
Короткострокові кредити банків	1600	Сума поточних зобов'язань підприємства перед банками за отриманими від них кредитами
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	Сума довгострокових зобов'язань, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу
товари, роботи, послуги	1615	Сума заборгованості постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги
розрахунками з бюджетом	1620	Заборгованість підприємства за усіма видами платежів до бюджету
у тому числі з податку на прибуток	1621	Поточна кредиторська заборгованість з податку на прибуток

Продовження таблиці 2.4

розрахунками зі страхування	1625	Сума заборгованості за відрахуваннями на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхування майна підприємства та індивідуальне страхування його працівників
розрахунками з оплати праці	1630	Заборгованість підприємства з оплати праці, включаючи депоновану заробітну плату
Поточні забезпечення	1660	Сума забезпечень, які планується використати протягом 12 місяців з дати балансу, для покриття витрат, щодо яких відповідне забезпечення було створено
Доходи майбутніх періодів	1665	Доходи, отримані протягом поточного або попередніх звітних періодів, які належать до наступних звітних періодів
Інші поточні зобов'язання	1690	Суми зобов'язань, для відображення яких за ознаками суттєвості не можна було виділити окрему статтю або які не можуть бути включеними до інших статей, наведених у розділі «Поточні зобов'язання і забезпечення»

У «Балансі (Звіті про фінансовий стан)» для поточних зобов'язання призначено III розділ в пасиві, що носить назву «Поточні зобов'язання та забезпечення». Підприємства за потреби можуть використовувати додаткові статті. У розділі IV пасиву Балансу відображають розрахунки, які пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу.

Інформація про поточні зобов'язання також знаходить своє відображення в примітках до звітності. У примітках до фінансової звітності наводиться інформація про перелік і суми зобов'язань, що включені до статей балансу «Інші довгострокові зобов'язання», «Інші поточні зобов'язання» [9].

Підприємство щодо кожного виду забезпечень наводить таку інформацію:

- цільове призначення, причини невизначеності та очікуваний строк погашення;
- залишок забезпечення на початок і кінець звітного періоду;
- збільшення забезпечення протягом звітного періоду внаслідок створення забезпечення або додаткових відрахувань;
- сума забезпечення, що використана протягом звітного періоду;
- невикористана сума забезпечення, що сторнована у звітному періоді;
- сума очікуваного відшкодування витрат іншою стороною, що врахована при оцінці забезпечення [9].

За кожним видом непередбачених зобов'язань наводиться така інформація:

- стислий опис зобов'язання та його сума;
- невизначеність щодо суми або строку погашення;
- сума очікуваного погашення зобов'язання іншою стороною [9].

Отже, зобов'язання мають власну систему класифікації, що не потребує їх окремого відображення у самостійному розділі. Таким чином, зобов'язання, що пов'язані з необоротними активами, що утримуються для продажу, слід включати до III розділу балансу та віднести до відповідної статті цього розділу.

Т.І. Тесленко вважає, що необхідно «змінити структуру пасиву балансу, розмістивши в ньому статті в порядку зростання строків погашення, що зумовлено наданням пріоритету кредиторам над власниками під час задоволення вимог щодо зобов'язань суб'єкта господарювання» [37].

Для ефективного контролю над господарською діяльністю суб'єкта господарювання потрібно використовувати сучасні методи та прийоми, а також мати доступ до сучасних комп'ютерних засобів для складання та аналізу фінансової звітності. Використання автоматизованих систем також є важливим для забезпечення ефективного аналізу та контролю за діяльністю підприємства.

Для отримання повної інформації про суми поточних зобов'язань, активному користувачу рекомендується ретельно вивчити субрахунки та аналітичні рахунки, встановити типові кореспонденції та активно використовувати їх під час обліку. Кожен суб'єкт господарювання повинен максимально використовувати автоматизовану обробку даних в своїй діяльності, оскільки це сприяє:

- оперативному формуванню та своєчасній обробці інформації про поточні зобов'язання;
- зменшенню технічних помилок і обсягу людської праці;
- підвищенню ефективності внутрішнього контролю щодо поточних зобов'язань;
- поліпшенню ефективності бухгалтерського обліку;
- вдосконаленню процесів ведення обліку;

- формуванню автоматизованої звітності з різних показників фінансової діяльності.

Фінансова звітність є важливим джерелом інформації для аналізу поточних зобов'язань, який дозволяє визначити і побачити ситуацію, яка складається щодо них на підприємстві. Дані поточних зобов'язань є ключовим компонентом аналізу фінансового стану підприємства, оскільки вони надають інформацію про його здатність погашати свої зобов'язання. Для цього застосовуються різні коефіцієнти платоспроможності та ліквідності, які допомагають оцінити, чи має підприємство достатньо ліквідних активів для покриття даних короткострокових боргів та розраховуються на основі даних з балансу підприємства.

Отже, можемо дійти висновку, що ефективне відображення поточних зобов'язань у фінансовій звітності є необхідним для забезпечення прозорості та довіри відносно фінансової діяльності підприємства. Точна та об'єктивна інформація про поточні зобов'язання грає важливу роль у прийнятті рішень та оцінці фінансової ризикованості підприємства.

РОЗДІЛ 3

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА АУДИТ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

3.1. Організаційні засади та методика аудиту поточних зобов'язань підприємств

Аудит є невід'ємною частиною в умовах ринкових відносин та здійснюється для підтвердження достовірності інформації, яка відображена у фінансовій звітності. Аудит поточних зобов'язань виконується з метою оцінки системи бухгалтерського обліку та виявлення усіх помилок і неточностей, які виникли.

Під час аудиту поточних зобов'язань перевіряється, чи були правильно застосовані основні принципи формування інформації про поточні зобов'язання суб'єкта господарювання перед іншими контрагентами, а також чи достовірно подана інформація у фінансовій звітності.

Аудит поточних зобов'язань є одним з складних питань аудиту тому, що саме в цьому розділі фінансової звітності допускається найбільше навмисного викривлення інформації, а користувачі даної інформації повинні бути впевнені в правдивості її відображення так, як вона є критично важливою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Основними завданнями аудиту поточних зобов'язань є :

- підтвердження повного відображення всіх поточних боргів підприємства на рахунках 6 класу «Поточні зобов'язання»;
- встановлення належності усіх визнаних поточних зобов'язань суб'єкту господарювання;
- з'ясування того, чи операції щодо поточних зобов'язань віднесені до відповідних звітних періодів;
- перевірка правильності оцінки поточних зобов'язань та відображення операцій за поточними зобов'язаннями у належній сумі;
- підтвердження належного оформлення поточних зобов'язань первинними документами;

- встановлення точності перенесення даних з первинних документів в реєстри обліку та звітність;

- оцінка правильності класифікації поточних зобов'язань у Балансі (Звіті про фінансовий стан), а також розкриття інформації про них, відповідно до вимог НП(С)БО 11 «Зобов'язання» у Примітках до річної фінансової звітності.

Одного підходу до аудиту поточних зобов'язань в науковій літературі не визначено, однак Орлов І. В. вважає, що поточні зобов'язання слід перевіряти за такими процедурами: визначення межі суттєвості для статей поточних зобов'язань у фінансовій звітності; аналіз первинних документів та договорів, що стали підставою для відображення поточних зобов'язань у фінансовій звітності; формування вибірки документів щодо отриманих авансів та перевірка їх наявності та відповідності сумам; підтвердження реальності існування контрагентів та залишків заборгованості за допомогою запитів та зовнішнього підтвердження; повторне виконання розрахунків для перевірки правильності відображення операцій у фінансовій звітності [2].

Проведення аудиту поточних зобов'язань передбачає виконання ряду процедур, визначених міжнародними стандартами аудиту [15]. Конкретний набір процедур залежить від специфіки діяльності та організації бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання.

Виділяють наступні види аудиторських процедур:

- спостереження;
- зовнішнє підтвердження;
- перевірку;
- запит;
- повторне обчислення;
- повторне виконання;
- аналітичні процедури.

Аудит зобов'язань підприємств, як і будь-яка ділянка аудиторської перевірки фінансової звітності включає ряд етапів перевірки. До одних з

головних етапів аудиту відносять: підготовчий, планування, одержання аудиторських доказів, формування незалежного висновку аудитором.

На підготовчому етапі відбувається ознайомлення з підприємством та його діяльністю, здійснюється оцінка обсягу робіт та обмін листом-зобов'язанням. Після цього укладається договір між аудиторською фірмою та клієнтом, в якому фіксуються всі важливі аспекти аудиторської перевірки.

На етапі планування досліджується система внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, визначається аудиторський ризик, суттєвість, а також формується план та програма аудиту. Головні елементи планування аудиту також включають: розмір роботи, необхідну кількість персоналу для виконання завдань; використання зовнішніх експертів та фахівців; тривалість аудиту; витрати та інші важливі фактори. Важливо зазначити, що планування аудиту є постійним процесом, і під час проведення аудиту можуть здійснюватися зміни та коригування.

На даному етапі потрібно дотримуватися таких принципів:

- безперервність (взаємозв'язок поточного та стратегічного планування аудиту);
- комплексність (взаємозв'язок усіх етапів та стадій аудиторської перевірки);
- оптимальність (вибір найефективнішого плану з можливих варіантів).

Предметом аудиту є господарський процес та операції, пов'язані з виникненням та погашенням певних видів зобов'язань, а також взаємозв'язки, які виникають внаслідок цих дій.

Погоджуємось з думкою А.Т. Сафарової, що для систематизації процесу аудиту поточних зобов'язань корисно скористатися представленою на рис. 3.1 організаційно-структурною моделлю.

Рис. 3.1. Організаційно-структурна модель аудиту поточних зобов'язань [38]

Джерелами аудиту поточних зобов'язань є:

- первинні документи;
- інформація на рахунках 6 класу «Поточні зобов'язання»;
- фінансова звітність;
- розпорядження щодо облікової політики, внутрішні управлінські звіти, інформація про інвентаризацію, висновки минулих аудиторів, аналіз операцій суб'єкта господарювання та інші відомості.

Для досягнення основної мети аудиторської перевірки поточних зобов'язань, аудитор повинен мати достатню кількість аудиторських доказів. Кожен аудиторський доказ має бути достатнім для формування обґрунтованого висновку, який відображатиме незалежну думку експерта. Законодавством не визначено конкретний обсяг доказів, необхідний для проведення аудиторської оцінки.

Під час оцінки надійності аудиторських доказів, аудитор повинен керуватися такими принципами:

- докази, отримані з зовнішніх джерел, зазвичай є більш надійними, ніж ті, що надходять з внутрішніх джерел;
- для доказів, отриманих з внутрішніх джерел, надійність залежить від ефективності системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю;
- докази, отримані аудитором, зазвичай є більш надійними, ніж ті, що надаються самим замовником;
- докази, представлені у формі первинних документів та письмових запитів, зазвичай є більш надійними, ніж ті, що надаються усно.

Якщо аудитор отримує суперечливі докази з різних джерел, він повинен вжити додаткових заходів для розкриття справжнього стану операцій. Якщо виникають серйозні сумніви щодо достовірності певних доказів, аудитор має право вимагати пояснень та вжити заходів для виправлення ситуації у найкоротші терміни.

Для вирішення поставлених завдань аудитор спочатку проводить аналіз розрахунків з контрагентами, а потім перевіряє розрахунки із бюджетом, органами соціального страхування та іншими кредиторами. На завершення аудитор досліджує всі кредитні операції, які відбулись.

Аудит операцій з контрагентами включає наступні етапи:

- визначається переважна послідовність розрахунків з контрагентами;
- перевіряються попередні інвентаризації кредиторських сум;
- оцінюється правильність відображення в обліку вартості актуальних зобов'язань;

- проводиться зовнішня зустрічна перевірка, що дає можливість проявити моменти зловживання;
- визначається чи правильно списано недостачу, втрати від псування товарно-матеріальних цінностей за винними особами;
- з'ясовується чи є розрахунки по несплаченим поставкам;
- перевіряються діючі форми розрахунків з контрагентами;
- перевіряється чи правильно відображено у статтях звітності відповідні залишки заборгованості.

Результати зустрічної перевірки заборгованості перед постачальниками та підрядниками наведені ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту» у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Результати зустрічної перевірки заборгованості перед
постачальниками та підрядниками на ТОВ «Аудиторська компанія
«Вектор аудиту», 2023 р.**

	Сума кредиторської заборгованості, грн.	Дата виникнення	Підстава виникнення	Згідно акту звірки від кредитора		Відхилення
				сума, грн	дата	
Будтех - Долина, ТОВ	4 500,00	18.09.23	неспівпадіння в часі виконання сторонами зустрічних зобов'язань	4 500,00	18.09.23	-
Західна покрівельна компанія, ТОВ	40 000,00	25.06.23	неспівпадіння в часі виконання сторонами зустрічних зобов'язань	40 000,00	25.06.23	-

Щодо аудиту розрахунків з оплати праці, то варто зазначити, що основними цілями аудиторської перевірки визначено:

- перевірку відповідності штатного розпису в компанії;

- аналіз організації та нормативів оплати праці, а також вивчення робочого часу працівників;
- оцінка системи оплати праці та її відповідність умовам працівників;
- перевірка достовірності та своєчасності розрахунків з працівниками, а також оцінка ефективності використання коштів, виділених на оплату праці;
- аудит точності розрахунків з відрахування та нарахування внесків до державних фондів.

Під час аудиту поточних зобов'язань важливою є перевірка розрахунків з бюджетом за податками та платежами. Метою перевірки є: підтвердження відображення в обліку всіх господарських операцій, що створюють податкові зобов'язання, коректне визначення дати виникнення заборгованості перед бюджетом, правильність складання податкових декларацій та відображення розрахунків з бюджетом у звітності. Аудитор також може надати підприємству рекомендації щодо оптимізації податкового навантаження в межах чинного законодавства.

Аудит банківських та кредитних операцій має на меті перевірку:

- відповідності розрахунково-кредитних операцій нормативно-правовим актам, що регулюють діяльність підприємств у ринкових умовах;
- своєчасності розрахунків із бюджетом, перерахування заборгованості кредиторам та стягнення дебіторської заборгованості;
- виконання умов договорів з різними контрагентами;
- фактів погашення боргів підприємством або не сплачених йому сум;
- стану обліку розрахунків та достовірності облікових і звітних даних про дебіторську і кредиторську заборгованість.

Таким чином, організація та методика аудиту поточних зобов'язань базується на обґрунтованому використанні методів та прийомів аудиту з метою формування обґрунтованої думки щодо достовірності їх обліку та звітності, яка буде представлена користувачам в аудиторському висновку.

3.2. Економічний аналіз поточних зобов'язань підприємств

На всіх стадіях господарського процесу на підприємствах ухвалюють певні управлінські рішення з ціллю забезпечити стабільне функціонування та отримати позитивний результат від господарської діяльності. Одним із ключових компонентів прийняття управлінських рішень на рівні економіки є фінансово-економічний аналіз. Вагома його складова - аналіз зобов'язань.

Аналіз поточних зобов'язань підприємства дозволяє оцінити його фінансовий стан та відобразити стан взаємовідносин з кредиторами. Несвоєчасні платежі можуть призвести до втрати довіри постачальників, що може призвести до перешкод у поставках сировини та матеріалів. Це, в свою чергу, може призвести до порушення зобов'язань перед партнерами та збитків для компанії, яких можна уникнути шляхом вчасного контролю за розрахунками.

Поточні зобов'язання можуть мати різний характер, і наслідки їх невиконання також різноманітні. Несплата грошових зобов'язань перед іншими підприємствами зазвичай викликає довготривалі процеси, а в найгіршому випадку може призвести до судових суперечок. Крім того, після закінчення терміну позовної давності боржник може уникнути повної сплати.

Якщо розглянути випадок зобов'язань перед бюджетом, невиконання таких зобов'язань може призвести до нарахування значних штрафів, пені, неустойок та інших фінансових санкцій. Несплата або прострочення виплат може також спричинити проведення державними контролюючими органами перевірок, що в результаті може призвести до значних фінансових втрат для підприємства.

Невиконання зобов'язань перед банками за отриманими кредитами має серйозні наслідки. Отримання кредиту часто передбачає забезпечення його заставою, як правило, майном підприємства. Отже, якщо підприємство не поверне позичені кошти, воно може стати перед загрозою втрати різноманітних активів, таких як будівлі, споруди, основні засоби, або навіть може втратити всі ці активи, залежно від розміру позики.

Аналіз зобов'язань є необхідним з огляду на те, що при взятті на себе зобов'язання підприємство отримує у своє розпорядження додаткові активи,

зокрема: підприємство починає володіти придбаними активами; в тимчасове розпорядження підприємству також надаються кошти, які повинні бути передані іншим контрагентам, як компенсація вартості даних активів, як забезпечення додаткового прибутку підприємству. У зв'язку з цим керівництво підприємства має провести ретельний аналіз причин виникнення зобов'язань, визначити їх оптимальну величину та структуру, а також ефективно використовувати отримані внаслідок зобов'язань кошти.

Аналіз зобов'язань виконує три основні функції:

- оцінювальну, яка полягає у порівнянні фактичного стану зобов'язань із її плановими чи теоретично обґрунтованими розмірами;
- діагностичну, яка передбачає встановлення причин виникнення та зміни зобов'язань, а також факторів, що впливають на ці зміни;
- прогнозну, яка спрямована на забезпечення розрахунку невикористаних запасів та пояснення потенційних можливостей щодо оптимізації структури та величини зобов'язань.

Планування економічного аналізу розпочинається з обрання форми і структури аналітичного підрозділу підприємства. Це включає визначення кількості персоналу, встановлення взаємозв'язків та зв'язків між співробітниками цього підрозділу та іншими відділами компанії. Відповідальність за організацію аналізу зазвичай покладається на власників підприємства, уповноважених осіб або спеціально призначений орган.

Для початку аналізу на підприємстві потрібно виконати такі кроки:

- визначити керівника, який буде відповідати за проведення аналізу;
- відібрати кваліфікованих виконавців для здійснення аналізу;
- розробити план роботи, який буде включати всі необхідні етапи та завдання;
- забезпечити персонал необхідними технічними засобами та інструкціями для проведення аналізу;
- здійснювати контроль за виконанням роботи та враховувати думки та поради аналітиків.

Існують два методи проведення економічного аналізу:

1) Внутрішній, коли аналіз здійснюється працівниками самого суб'єкта господарювання;

2) Зовнішній, коли аналіз проводиться залученими зовнішніми суб'єктами.

Під час підготовки до аналізу, необхідно розробити програму, в якій врахувати всі питання, що потребують уваги, та перелік таблиць для обробки даних. Аналітичні таблиці допоможуть виявити та оцінити відхилення між фактичними даними та встановленими нормами.

Для аналізу потрібно отримати дані зі звітності, зокрема з форми № 1 «Баланс» та форми № 2 «Звіт про фінансові результати». При здійсненні аналізу поточних зобов'язань застосовують наступні методи аналізу:

- горизонтальний аналіз;
- вертикальний аналіз;
- трендовий аналіз;
- метод фінансових коефіцієнтів [39].

На ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту» поточні зобов'язання станом на 01.01.2022 р. склали 65,3 тис. грн., а станом на 01.01.2023 р. склали 5,0 тис. грн.

Для оцінки поточних зобов'язань підприємства важливо розрахувати коефіцієнти ліквідності. Ці коефіцієнти можна обчислити за допомогою наступних формул:

1) Розрахунок коефіцієнту поточної ліквідності

$$k_{\text{пл}} = \frac{OA (p.1195)}{ПЗ (p.1695)}; \quad (3.1)$$

де, ОА - оборотні активи;

ПЗ - поточні зобов'язання.

2) Розрахунок коефіцієнту швидкої ліквідності

$$k_{\text{шл}} = \frac{OA (p.1195) - З (ряд.1100 \div 1110) - IOA (ряд.1190)}{ПЗ (p.1695)}; \quad (3.2)$$

де, ОА - оборотні активи;

З - запаси;

ЮА - інші оборотні активи;

ПЗ - поточні зобов'язання.

3) Розрахунок коефіцієнту абсолютної ліквідності

$$k_{ал} = \frac{\text{ПФІ}(p.1160) + \text{ГК}(1165)}{\text{ПЗ}(p.1695)}; \quad (3.3)$$

де, ПФІ - поточні фінансові інвестиції

ГК - гроші та їх еквіваленти

ПЗ - поточні зобов'язання.

У таблиці 3.3. розраховано показники ліквідності ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту»».

Таблиця 3.3

**Таблиця зведених даних щодо коефіцієнтів ліквідності ТОВ
«Аудиторська компанія «Вектор аудиту»»**

Показник	Нормативне значення	Станом на 2022р.	Станом на 2023р.	Абсолютне відхилення (22-23 рр.)	Відхилення від нормативного значення	
					2022р.	2023р.
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,0-2,0	1,44	1,44	0	+0,44	+0,44
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-0,8	1,44	1,42	-0,02	+0,74	+0,72
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,5	0,56	0,46	-0,10	+0,36	+0,26

За отриманими даними можна зробити висновок, що платоспроможність цього суб'єкта господарювання знаходиться на середньому рівні. В цілому, коефіцієнти знаходяться у межах нормативного значення, окрім коефіцієнта швидкої ліквідності.

Бачимо, що показник поточної ліквідності станом на 01.01.2022 та 01.01.2023 рр. становить 1,44, що є у межах норми. Значення швидкої ліквідності станом на 01.01.2022 р. становило 1,44, а станом на 01.01.2023 р. зменшилось до 1,42. Проте і у 2022 і у 2023 році ці показники не у межах норми. Станом на

01.01.2022 р. коефіцієнт абсолютної ліквідності був трішки більше норми - 0,56, але станом на 01.01.2023 р. зменшився до 0,46, що є уже в межах норми.

Отже, з даних таблиці бачимо, що у ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту» є незначні проблеми з коефіцієнтом швидкої ліквідності, який свідчить про можливість погасити поточні зобов'язання під час виникнення критичної ситуації.

Для покращення ситуації розрахунків з кредиторами важливо дотримуватися правил розрахунково-платіжних дисциплін і розробляти управлінські стратегії на основі облікової та аналітичної інформації. Це допоможе зменшити обсяг поточної заборгованості та уникнути появи непотрібних зобов'язань, сприяти швидшому обороту коштів, що інвестовані в розрахунки.

«При завершенні проведення аналізу поточних зобов'язань вивчають співвідношення показників дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання» [40].

При аналізі поточної заборгованості важливо пам'ятати, що дебіторську заборгованість не можна закрити кредиторською, за винятком випадків взаємозаліку цих заборгованостей. Проте необхідно враховувати, що закриття дебіторської заборгованості за рахунок кредиторської не є стандартною практикою, оскільки ця операція обмежена законодавством України.

Суб'єкт підприємництва отримує грошові кошти з різних джерел, серед яких можуть бути різноманітні грошові активи, у тому числі й кредиторська заборгованість. Кредиторська заборгованість є найбільшою частиною зобов'язань суб'єкта. Ці зобов'язання можна розділити на довгострокові та поточні.

У таблиці 3.4 відображена інформація, що стосується оптимізації управління кредиторською заборгованістю підприємства за виконані роботи, продані товари або надані послуги. Ця інформація розподілена за різними термінами та умовами погашення.

Таблиця 3.4

Аналітична таблиця для контролю кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, з урахуванням термінів та умов погашення ТОВ «АК «Вектор аудиту» [41]

Вид заборгованості / Період	Кредиторська заборгованість									
	всього	у т.ч. за термінами погашення, грн			З неї прострочена, грн					
		до 3 міс	від 3 міс до 6	від 6 до 12 міс	Терміни прострочення			Сума, грн	Причини виникнення	Вжиті заходи
					до 3 міс.	від 3 міс до 6	більше 6 міс			
Поточна, 20.01.23р.	60 000,00	60 000,00	-	-	-	-	-	-	-	-
Поточна, 01.03.23р.	140 000,00	140 000,00	-	-	-	-	-	-	-	-
Поточна, 23.09.23р.	37 500,00	-	37 500,00	-	-	-	-	-	-	-

Також корисним є використання аналізу оборотності кредиторської заборгованості, який базується на інформації з Балансу та Звіту про фінансові результати. Цей аналіз включає розрахунок наступних показників:

- коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, який визначається шляхом ділення суми всіх закупівель на суму кредиторської заборгованості за певний період

$$k_{\text{об.кр.заб}} = \frac{\text{Сума закупівель}}{\text{Кредиторська заборгованість}}; \quad (3.4)$$

Сума закупівель розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції та фінансовим результатом від звичайної діяльності до оподаткування, додана до якої є сума залишків виробничих запасів на кінець періоду, після чого від цієї суми віднімаються елементи доданої вартості.

Елементи доданої вартості включають витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи та амортизацію. У вимірюванні суми закупівель ці складові беруться до уваги в рамках визначеної формули.

Оскільки ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту» складає фінансову звітність мікропідприємств та надає послуги коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості розраховується як співвідношення собівартості до середньорічної суми кредиторської заборгованості.

Результат розрахунку показує, скільки раз компанія погасила свої зобов'язання перед постачальниками, підрядниками і т.д. протягом періоду дослідження.

- коефіцієнт тривалості обороту кредиторської заборгованості, який розраховується шляхом поділу середнього значення кредиторської заборгованості помноженої на число днів у періоді, який аналізується на суму закупівель.

$$T_{\text{об.кр.заб}} = \frac{\text{Кредиторська заборгованість} \times 365}{\text{Сума закупівель}}; \quad (3.5)$$

В таблиці 3.5 наведено показники оборотності кредиторської заборгованості та тривалість обороту кредиторської заборгованості для ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту».

Таблиця 3.5

Аналіз оборотності кредиторської заборгованості у ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту» у 2022-2023 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення	Економічний ефект
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	95,19	10,61	-84,58	11,15	У 2023 році порівняно з 2022 роком показник знизився на 84,58, що свідчить про зростання кредиторської заборгованості.
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	3,83	34,40	+30,57	898,17	Збільшення тривалості погашення кредиторської заборгованості полягає у тому, що кожен день приросту тривалості обороту підприємство додатково залучає абсолютну величину грошових коштів у ресурси.

З отриманих даних бачимо, що у ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту» коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2023 році порівняно з 2022 роком знизився на 84,58. Причиною цього було зростання обсягу кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги у 2023 році. В результаті, зріс термін погашення кредиторської заборгованості на 30,57 днів.

Отже, з врахуванням наведених показників можна зробити висновок, що у даного суб'єкта господарювання в 2023 році сприятлива платіжна дисципліна, а в 2022 році у зв'язку з тим, що кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги відсутня, а є тільки за розрахунками з бюджетом даний показник такий високий та свідчить про швидку сплату боргів.

Для максимізації ефективності та користі від проведення економічного аналізу господарської діяльності ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту» керується такими принципами:

- системності;
- об'єктивності ;
- комплексності ;
- дієвості;
- точності;
- оперативності;
- плановості.

Отже, аналіз поточної заборгованості є важливою складовою управління підприємством. Він дозволяє не тільки відстежувати стан заборгованості, а й визначати її вплив на фінансові результати та загальну діяльність підприємства. Систематичний та своєчасний аналіз дозволяє уникнути фінансових труднощів та банкрутства завдяки своєчасному виявленню проблемних зон.

3.3. Перспективні напрямки та підходи до удосконалення обліково-аналітичного забезпечення поточних зобов'язань

Сьогодні діяльність кожного підприємства неможлива без взаємодії із іншими організаціями, які надають послуги, виконують роботи чи постачають

підприємству необхідні для діяльності ресурси. У зв'язку з різноманітними причинами підприємства можуть накопичувати поточну кредиторську заборгованість за товари, послуги та роботи. Тому, розмір цих зобов'язань необхідно ретельно контролювати, оскільки вони впливають на платоспроможність та фінансову стійкість суб'єкта господарювання.

Існують суб'єкти господарювання, які можуть функціонувати лише завдяки постійним розрахункам з постачальниками та підрядниками за товари, послуги та виконані роботи. Фінансовий стан, платоспроможність і ліквідність підприємства напряду залежать від неперервності та ефективного контролю цих розрахунків.

Для відображення інформації про розрахунки підприємства з постачальниками і підрядниками використовується рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», який має три субрахунки : 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»; 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»; 633 «Розрахунки з учасниками ПФГ» [11].

Для покращення обліку зобов'язань, які виникають пропонуємо введення субрахунків другого порядку для даного рахунку [42]:

6311 «Заборгованість перед вітчизняними постачальниками, термін сплати яких ще не настав»;

6312 «Відстрочена заборгованість перед вітчизняними постачальниками»;

6313 «Прострочена заборгованість перед вітчизняними постачальниками»;

6321 «Заборгованість перед іноземними постачальниками, термін сплати яких ще не настав»;

6322 «Відстрочена заборгованість перед іноземними постачальниками»;

6323 «Прострочена заборгованість перед іноземними постачальниками».

Вдосконалення внутрішнього контролю є дуже важливим для забезпечення надійності та точності обліку поточних зобов'язань на підприємстві. Для цього можна використовувати наступні підходи:

- розроблення та документування процедур (наявність чітких та докладних інструкцій щодо обліку та звітності про зобов'язання допоможе забезпечити стандартизацію процесів та уникнути можливих помилок);

- розділення обов'язків (розподіл обов'язків між декількома співробітниками та впровадження системи контролю за виконанням цих обов'язків допоможе запобігти внутрішнім шахрайствам та помилкам);

- аудит внутрішнього контролю (проведення регулярних аудитів для перевірки відповідності внутрішніх контрольних процедур стандартам та виявлення можливих проблемних питань).

Рекомендується ретельніше перевіряти документацію, що стосується отримання та поставки товарів, надання послуг та виконання робіт, на відповідність чинним законодавчим нормам і внутрішнім положенням підприємства. Особлива увага має бути приділена наявності всіх необхідних реквізитів у первинних документах та перевірки відповідності умов договорів.

Під час господарської діяльності можуть виникати ситуації, коли при отриманні товарно-матеріальних цінностей в комплекті вхідних документів відсутній рахунок-фактура. Тому на даному етапі необхідно провести перевірку коректності розрахунків за такими поставками[42]. Щоб запобігти нерегульованим сумах заборгованості, слід включити в угоду положення про періодичні перевірки та строки проведення звірок розрахунків [43].

Для підвищення ефективності управління зобов'язаннями рекомендується регулярно проводити інвентаризацію операцій із зобов'язаннями. Проведення інвентаризації необхідне для виявлення залишків заборгованості та перевірки обґрунтованості сум, які відображені на відповідних рахунках зобов'язань. Важливо не пропустити встановлені терміни погашення зобов'язань перед кредиторами та особами, які забезпечили їх, та перевірити наявність переplat або недоплат [42].

Перспективним підходом до удосконалення обліково-аналітичного забезпечення поточних зобов'язань також є автоматизація облікового процесу. Автоматизація облікового процесу у суб'єктів господарювання полягає у

комп'ютеризації контролю чи аудиту, тобто у розвитку технологій безперервного віртуального контролю. Даний вид контролю забезпечить роботу на випередження порушень, своєчасне відпрацювання помилок, зменшення рівня ризику отримати негативний результат від перевірки тощо.

Автоматизовані системи можуть вести облік поточних зобов'язань без втручання людини, що дозволить уникнути помилок, які можуть виникнути при ручному введенні даних; надати тривоги про перевищення або недостатність фінансових зобов'язань, що дозволить оперативно реагувати на ці ситуації; забезпечити можливість швидкого доступу до поточних даних про зобов'язання, що забезпечує оперативне управління та прийняття управлінських рішень.

Важливу роль у прогнозуванні та управлінні поточними зобов'язаннями відіграють аналітичні інструменти, допомагаючи підприємствам оптимізувати їх розміщення та забезпечити адекватну ліквідність. Один з ефективних аналітичних методів є коефіцієнт покриття поточних зобов'язань. Цей показник визначається, як співвідношення між поточними активами та поточними зобов'язаннями. Його можна використовувати для оцінки ліквідності підприємства та здатності вчасно виконувати свої зобов'язання.

Для прогнозування поточних зобов'язань можна також використати аналіз історичних даних та створення прогнозів на основі різних сценаріїв розвитку подій. Це дозволить підприємству бути краще підготовленим до можливих фінансових обтяжень та підвищити рівень ліквідності.

Також важливо використовувати аналітичні інструменти для моніторингу та управління ризиками, пов'язаними з поточними зобов'язаннями. Проведення стрес-тестів та сценарного аналізу допоможе підприємству оцінити можливі наслідки для фінансового стану при різних ділових сценаріях та прийняти відповідні рішення для управління цими ризиками.

Отже, можемо дійти висновку, що правильний контроль за поточними зобов'язаннями підприємства є важливим елементом платоспроможності та перспективного розвитку підприємства. Покращення процесу обліку розрахунків за поточними зобов'язаннями є основою успішного підприємства.

ВИСНОВКИ

Після проведення дослідження та аналізу організації, методики обліку та аудиту поточних зобов'язань, можна зробити наступні висновки:

1. Сьогодні у різних галузях широко застосовуються різноманітні концепції щодо визначення терміну «зобов'язання». У бухгалтерському обліку зобов'язання розглядаються як борги суб'єкта господарювання. Згідно правового законодавства, зобов'язання трактується як юридичні відносини між кредитором і боржником. У рамках економічної теорії, зобов'язання розглядаються як заборгованість перед кредиторами. Зазвичай, під зобов'язаннями розуміються фінансові зобов'язання певного суб'єкта господарювання, які мають чітко визначений грошовий розмір та при їх погашенні зменшуються економічні ресурси. Такі поточні зобов'язання передбачають борги одних суб'єктів на користь інших, що виникли унаслідок попередніх господарських операцій, і можуть бути погашені протягом дванадцяти місяців або тривалості операційного циклу. Важливим у веденні обліку зобов'язань є їх визнання та оцінка. Відповідно до НП(С)БО 11 «Зобов'язання» «зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду». Підходи оцінки поточних зобов'язань поділяють на чотири види вартості: поточну, історичну, теперішню та вартість реалізації.

2. Глибше зрозуміти сутність зобов'язань дає можливість їх класифікація, яка сприяє отриманню різноманітної інформації для внутрішніх та зовнішніх користувачів з метою оптимізації управління. Виділимо класифікацію поточних зобов'язань за певними ознаками: характером виникнення, економічним змістом, контрагентами, валютою зобов'язань, забезпеченістю, дотриманням строків погашення, ймовірністю погашення, відображенням у балансі.

3. У забезпеченні достовірності та об'єктивності обліку, аудиту та економічного аналізу поточних зобов'язань також важливу роль відіграє нормативна регламентація. Нормативно-правове регулювання в Україні можна представити чотирма рівнями. Основний нормативний документ, що регулює облік зобов'язань, їх визнання, оцінку та відображення у звітності, - це НП(С)БО 11 «Зобов'язання». У міжнародній практиці методика визначення та відображення зобов'язань, регулюється відповідно МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи». Щодо аудиту поточних зобов'язань, то його регулюють «Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг». Рахунки, які застосовуються для обліку поточних зобов'язань, регулюються Планом рахунків та Інструкцією про його застосування. Для обліку таких зобов'язань призначено клас 6 , який містить десять субрахунків.

4. У Товаристві з обмеженою відповідальністю "Аудиторська компанія «Вектор аудиту»" великий акцент оперативного обліку робиться на забезпечення своєчасної, детальної та достовірної інформації щодо розрахунків з постачальниками та підрядниками, а також стану погашення заборгованості перед ними. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та реєстрацію фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження опрацьованих документів, регістрів і звітності покладена на бухгалтера. Оперативний облік на даному суб'єкті господарювання складається з трьох етапів: збору даних з первинних документів, реєстрації інформації, здобутої в результаті первинного обліку та перенесення даної інформації у Головну книгу, де вона узагальнюється на синтетичних рахунках.

5. Для відображення розрахунків з постачальниками і підрядниками за товари, роботи, послуги визначено рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». За дебетом цього рахунку фіксуються списання заборгованості, що виникла при отриманні товарів або послуг, а за кредитом -

з'явлення такої заборгованості. Аналітичний облік здійснюється в розрізі кожного постачальника та підрядника в межах кожного документа на оплату.

6. Фінансова звітність є важливим джерелом інформації для аналізу поточних зобов'язань, який дозволяє визначити і побачити ситуацію, яка складається щодо них на підприємстві. Зобов'язання у балансі відображаються за трьома розділами: II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, III. Поточні зобов'язання і забезпечення, IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття. Для поточних зобов'язання призначено III розділ пасиву, а також інформація про поточні зобов'язання знаходить своє відображення в примітках до звітності.

7. Аудит поточних зобов'язань суб'єкта господарювання є одним з ключових аспектів цілої перевірки. Він виконується з метою оцінки системи бухгалтерського обліку та виявлення усіх помилок і неточностей, які виникли. Основними завданнями аудиту поточних зобов'язань є : підтвердження повного відображення всіх поточних боргів підприємства на рахунках 6 класу «Поточні зобов'язання»; встановлення належності усіх визнаних поточних зобов'язань суб'єкту господарювання; з'ясування того, чи операції щодо поточних зобов'язань віднесені до відповідних звітних періодів; перевірка правильності оцінки поточних зобов'язань та відображення операцій за поточними зобов'язаннями у належній сумі; підтвердження належного оформлення поточних зобов'язань первинними документами; встановлення точності перенесення даних з первинних документів в реєстри обліку та звітність; оцінка правильності класифікації поточних зобов'язань у Балансі (Звіті про фінансовий стан), а також розкриття інформації про них, відповідно до вимог НП(С)БО 11 «Зобов'язання» у Примітках до річної фінансової звітності.

8. На ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту» поточні зобов'язання станом на 01.01.2022 р. склали 65,3 тис. грн., а станом на 01.01.2023 р. склали 5,0 тис. грн.. У даного суб'єкта господарювання платоспроможність є на середньому рівні. Загалом, коефіцієнти знаходяться у межах нормативного значення, окрім

коефіцієнта швидкої ліквідності, який свідчить про можливість погасити поточні зобов'язання під час виникнення критичної ситуації.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у ТОВ «Аудиторська компанія «Вектор аудиту» у 2023 році порівняно з 2022 роком знизився на 84,58. Це викликано було збільшенням величини кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги у 2023 році. Відповідно, збільшився термін погашення кредиторської заборгованості на 30,57 днів. Отже, можна зробити висновок, що даний суб'єкт господарювання в 2023 році має сприятливу платіжну дисципліну, а в 2022 році у зв'язку з тим, що кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги немає, а є тільки за розрахунками з бюджетом, тому даний показник такий високий та свідчить про швидку сплату боргів.

9. Удосконалення облікового процесу розрахунків поточними зобов'язаннями є основою успішного підприємства. Перспективним підходом до удосконалення обліково-аналітичного забезпечення поточних зобов'язань є автоматизація облікового процесу. Автоматизація облікового процесу у суб'єктів господарювання полягає у комп'ютеризації контролю чи аудиту, тобто у розвитку технологій безперервного віртуального контролю. Даний вид контролю забезпечить роботу на випередження порушень, своєчасне відпрацювання помилок, зменшення рівня ризику отримати негативний результат від перевірки тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гойло Н.В. Розмежування сутності бухгалтерських категорій «зобов'язання», «заборгованість», «розрахунки». Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. 2012. №2 (60). 25-28 с.
2. Орлов І.В. Бухгалтерський облік і контроль зобов'язань суб'єктів господарювання: теорія і методологія : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2010. 400 с.
3. Велш Глен А., Шорт Даніел Г. Основи фінансового обліку / пер. з англ. О. Мінін, О. Ткач. Київ: Основи, 1997. 943 с.
4. Ф.Ф. Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шулепова. Організація бухгалтерського обліку: навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Житомир: ЖІТІ, 2001. 276 с.
5. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2004. 236 с.
6. Садовська І.Б., Михалевич С.Г. Фінансовий облік: навч. посіб. Луцьк: Навчально-видавничий відділ ЛНТУ, 2011. 511 с.
7. Дмитренко М.Г., Потлатюк В.С. Кредитування і контроль : навчально-методичний посібник. Кондор, 2005. 296 с.
8. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit>
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : наказ Міністерства фінансів України від 31 січня 2000 року №20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>
10. Жогова О. Аудиторський висновок: від простого до ускладненого. Незалежний аудитор. 2012. №8.
11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

12. Сафарова А.Т. Проблеми оцінки поточних зобов'язань у бухгалтерському обліку. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». 2009. № 647. 515-521с.

13. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студ. спец. «Облік і аудит» вищих навч. закл. / за ред. Ф. Ф. Бутинця. 7-ме вид., доп. і переробл. Житомир : Рута, 2006. 832 с

14. Кесарчук Г. С., Мошак І. В. Поточні зобов'язання: економічна суть, класифікація та їх оцінка. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. 2016. Вип. 1(2). 401-405 с.

15. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2020 року. [URL: https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-auditu](https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-auditu)

16. Грідчіна М. В. Фінансовий менеджмент : курс лекцій. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 262 с.

17. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

18. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

19. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

20. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

21. Про платіжні послуги: Закон України від 30 червня 2021 року № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#n657>

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства

фінансів України від 28.10.2003 р. № 601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.07.2000 р. № 181. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00#Text>

24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Об'єднання підприємств»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.07.1999 р. № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99#Text>

25. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 20 «Консолідована фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 628. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13#Text>

26. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.06.2001 р. № 303. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0539-01#Text>

27. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. № 353. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text>

28. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»: Наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text>

29. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text

30. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 1 «Подання фінансової звітності» від 01.01.2012 р. № 929_013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

31. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підруч. Житомир: ПП «Рута», 2006. 832 с.

32. Бухгалтерський облік в Україні: навч. посіб. / за ред. Р.Л. Хом'яка, В.І. Лемішовського. 6-те вид., доп. і перероб. Львів: Нац. ун-т «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід», 2001. 1200 с.

33. Коблянська І.О. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 473 с.
34. Кононова О. Є. Організація бухгалтерського обліку: Навч. посібник. Дніпро: ДВНЗ ПДАБА, Вена.: Premier Publishing s.r.o. Vienna, 2018.102 с.
35. Генеза ринкової економіки (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність): Терміни, поняття, персоналії / Укладачі: В.С. Іфтемічук, В.А. Григор'єв, М.І. Маниліч, Г.Д. Шутак. За наук. ред. Г.І. Башнянина і В.С. Іфтемічука. Київ: Магнолія плюс, 2004. 688с.
36. Левицька С.О. Звітність підприємств: Навч. посібник. Рівне: НУВГП, 2008.180 с.
37. Тесленко Т.І. Облік і аналіз поточних зобов'язань: дис. на здобут. наук. ст. к.е.н. Київ: Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, 2009. 20 с.
38. Сафарова А.Т. Облік і аудит поточних зобов'язань у хлібопекарних підприємствах: дис. на здобут. наук. ст. к.е.н. Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2014. 20 с.
39. Батрак М.В. Первинне відображення поточних зобов'язань: Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. 2013. Вип. 10 (3). 35-40 с.
40. Кесарчук Г. С., Мошак І. В.Поточні зобов'язання: економічна суть, класифікація та їх оцінка. Науковий вісник Ужгородського університету. 2016. Серія Економіка. Випуск 1(47). Т.2. 401-405с.
41. Омецінська І.Я. Зобов'язання перед постачальниками і підрядниками: сутність, умови визнання та облік. Інноваційна економіка. 2012. №11. 264-267 с.
42. Малахова А.В., Муригіна Д.А. Вдосконалення процедур обліку і контролю поточних зобов'язань. Актуальні питання сучасної науки та освіти: збірка наукових праць. 2021. Вип. №7. 115-120 с.
43. Мушинський В. В. Внутрішньогосподарський контроль забезпечення виконання зобов'язань підприємства та фактів їх зміни: методичний підхід.

Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2012. № 1 (22). 263-279 с.

44. Базюк Л. Поточні зобов'язання підприємства: теорія та методика облікової реєстрації. Еврика – XXV. Збірник студентських наукових праць. Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2024. 336 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 361 за 2023 р.

ТОВ "АК "Вектор аудиту"

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 361 за 2023 р.

Виведені дані: БО (дані бухгалтерського обліку)

Рахунок	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Договори						
361		267 425,56	2 812 964,50	2 912 212,00		366 673,06
1/17 від 14.02.2023			90 000,00	90 000,00		
1/58 від 01.03.2023			32 000,00	32 000,00		
10/35 від 22.05.2023			31 239,48	31 239,48		
10/35 від 26.09.2022			25 685,05	25 685,05		
10/78			65 000,00	65 000,00		
104 від 24.04.2023			43 066,63	43 066,63		
11/78 від 20.10.2023				24 000,00		24 000,00
12/35 від 16.12.2022 р.			53 000,00	53 000,00		
13/35 від 23.01.2023			48 675,00	48 675,00		
14/18 від 09.02.2023			70 000,00	70 000,00		
16/18 від 01.03.2023			50 000,00	50 000,00		
16/35 від 09.03.2023			46 800,00	46 800,00		
16/35/28 від 22.02.2023			36 000,00	36 000,00		
17/35 від 20.03.2023			50 000,00	50 000,00		
19/35/108 від 28.06.2023			27 640,03	27 640,03		
2/17 від 02.03.2023			15 000,00	15 000,00		
2/18 від 15.11.2022 р.		34 800,00	58 000,00	23 200,00		
2/68 від 01.02.2023			37 500,00	37 500,00		
3/18 від 04.01.2023			110 000,00	110 000,00		
3/68 від 23.01.2023			25 000,00	25 000,00		
39/78 від 21.10.2021			14 500,00	14 500,00		
4/18 від 04.01.2023			65 000,00	65 000,00		
4/35 від 02.03.2023			46 255,00	46 255,00		
40/78 від 21.10.2021			25 000,00	25 000,00		
5/35 від 15.03.2022 р.			52 500,00	52 500,00		
5/68 від 24.03.2023			45 000,00	45 000,00		
6/68 від 27.03.2023			39 350,00	39 350,00		
6/78 від 19.12.2022		11 500,00	23 000,00	11 500,00		
7/78	15 000,00			15 000,00		
8/78			36 560,00	36 560,00		
9/78 від 06.10.2023			35 000,00	35 000,00		
№1/68 від 01.02.2023			37 500,00	37 500,00		
№10/35			115 000,00	230 000,00		115 000,00
№11/35 від 05.09.2023			98 000,00	98 000,00		
№12/78 від 07.12.2023				9 750,00		9 750,00
№20/35 від 25.12.2023			31 944,00	31 944,00		
№28/18 від 28.09.2022	30 000,00			30 000,00		
№29/18 від 01.09.2022	25 000,00				25 000,00	
№2SOFT/4.1/43-1 від 04.12.2023			14 000,00	14 000,00		
№3/35/74 від 15.05.2023			42 500,00	42 500,00		
№4/68 від 15.02.2023			54 000,00	54 000,00		
№5/18 від 26.05.2023			24 370,00	24 370,00		

№5/78 від 25.11.2022		60 000,00	120 000,00	60 000,00	
№7/68 від 20.07.2023 р.			28 000,00	28 000,00	
Актив фонд 13/18			28 000,00	28 000,00	
аудит		40 000,00	40 000,00		
аудит (обов'язковий)			54 000,00	54 000,00	
Аудиторські послуги	15 000,00			15 000,00	
Велес-Інвест 10/18			28 000,00	28 000,00	
Велес-Плюс 11/18			28 000,00	28 000,00	
Добробут 8/18			28 000,00	28 000,00	
Договір 17/18 від 20.11.2023			35 000,00	35 000,00	
Договір б/н від 14.12.2023				91 840,10	91 840,10
Договір від 14.07.2023			88 500,00	239 582,96	151 082,96
Договір про надання послуг від 04.06.2021			69 500,00	69 500,00	
Договір Р-У від 14.07.2021			70 000,00	70 000,00	
Достаток 7/18 від 07.02.2023			28 000,00	28 000,00	
Експерт 12/18			28 000,00	28 000,00	
КУА 6/18			28 000,00	28 000,00	
основний		171 248,56	171 248,56		
Основний		34 877,00	34 877,00		
основний			83 253,75	83 253,75	
Основний договір			80 500,00	80 500,00	
Професіонал 9/18			28 000,00	28 000,00	
Разом		267 425,56	2 812 964,50	2 912 212,00	366 673,06

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 631 за 2023 р.

ТОВ "АК "Вектор аудиту"

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 631 за 2023 р.

Виведені БО (дані бухгалтерського обліку)
дані:

Рахунок	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Договори						
631	220 074,00		1 716 057,16	1 925 357,29	10 773,87	
002-704519/025ДВ від 12.10.2023			1 000,00	1 000,00		
02.03.2023			285 000,00	285 000,00		
0801-1/23 від 08.01.2023			84 000,00	84 000,00		
1/06 від 01.06.2023			45 000,00	45 000,00		
16/01 від 16.01.2023			50 000,00	50 000,00		
2064128			1 992,00	1 992,00		
№01/07/23 від 01.07.2023			64 350,00	64 350,00		
№1/02 від 03.01.2023 р.			45 000,00	45 000,00		
б/н від 01.10.2020			35 000,00	35 000,00		
блокноти			4 400,00	4 400,00		
від 01.07.2023			335 000,00	335 000,00		
Внески з аудиторських висновків	23 400,00		10 770,00	34 170,00		
газопостаання і електропостачання			15 999,51	15 999,51		
договір від 11.01.2023			253 500,00	253 500,00		
договір оренди	7 329,00		75 131,65	72 686,78	9 773,87	
інформаційно- консультаційні послуги			1 440,00	1 440,00		
книга			350,00	350,00		
надання послуг 4439187	1 000,00		3 800,00	3 800,00	1 000,00	
Надання інформаційних послуг			95 800,00	95 800,00		
надання послуг 4439144			2 300,00	2 300,00		
надання послуг 4439165			2 300,00	2 300,00		
основний	154 124,00		265 349,63	419 473,63		
основний			24 000,00	24 000,00		
основний			4 330,00	4 330,00		
основний			500,00	500,00		
основний			5 990,00	5 990,00		
основний	34 000,00			34 000,00		
Основний			600,00	600,00		
Основний договір			295,37	295,37		
публічні закупівлі	221,00		459,00	680,00		
Членські внески АПУ			2 400,00	2 400,00		
Разом	220 074,00		1 716 057,16	1 925 357,29	10 773,87	

Фінансова звітність мікропідприємства

S0111006

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ

36117466

Додаток 2
до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Спрощена фінансова звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність мікропідприємства

			КОДИ		
			2024	01	01
Дата (рік, місяць, число)					
Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Аудиторська компанія "Вектор аудиту"	за ЄДРПОУ	36117466		
Територія	Івано-Франківськ	за КАТОТТГ ¹	UA26040190010045761		
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності	Діяльність у сфері бухгалтерського обліку й аудиту; консультування з питань оподаткування	за КВЕД	69.20		
Середня кількість працівників, осіб	6				
Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком					
Адреса, телефон	76018, Івано-Франківська обл., місто Івано-Франківськ, ВУЛИЦЯ ЧОРНОВОЛА, будинок 7			0673407128	

1. Баланс

Форма N 1-мс

Код за ДКУД

1801006

на 31.12.2023 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби:	1010	57	39.6
первісна вартість	1011	162.9	162.9
знос	1012	(105.9)	(123.3)
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	57	39.6
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	5.9	82.6
Поточна дебіторська заборгованість	1155	343.8	35.8
Гроші та їх еквіваленти	1165	163.9	542.4
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	513.6	660.8
Баланс	1300	570.6	700.4

Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Капітал	1400	54.5	54.5
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	158.7	166.9
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	213.2	221.4
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	-	391.7
розрахунками з бюджетом	1620	5.0	57.7
розрахунками зі страхування	1625	-	-

розрахунками з оплати праці	1630	–	–
Інші поточні зобов'язання	1690	352.4	29.6
Усього за розділом III	1695	357.4	479
Баланс	1900	570.6	700.4

2. Звіт про фінансові результати

за 2023

Форма N 2-мс

Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2773	3735.8
Інші доходи	2160	40	0
Разом доходи (2000 + 2160)	2280	2813	3735.8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2410.3)	(3346.1)
Інші витрати	2165	(394.5)	(360)
Разом витрати (2050 + 2165)	2285	2804.8	3706.1
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	8.2	29.7
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300 - (+) 2310)	2350	8.2	29.7

Керівник

(підпис)

Брегін Ольга Євгенівна

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

Брегін Ольга Євгенівна

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад